Evaluatie Vlaams ouderenbeleidsplan 2020-2025

1. Inleiding

1.1. Situering van het Vlaams ouderenbeleidsplan 2020 - 2025

Het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025 vormt het strategisch en beleidsmatig kader waarbinnen de Vlaamse Regering, in samenwerking met diverse beleidsdomeinen en partners, inzet op een inclusief, kwaliteitsvol en leeftijdsvriendelijk beleid voor ouderen. Het plan vertrekt vanuit de visie dat ouderen volwaardige burgers zijn, met recht op participatie, autonomie, kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning, en een genuanceerde maatschappelijke beeldvorming.

Sinds de goedkeuring van het decreet houdende de stimulering van een inclusief ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen in 2004, werd vanaf 2005 elke legislatuur - voor een periode van 5 jaar - een Vlaams ouderenbeleidsplan ontwikkeld.
Dit ouderenbeleidsplan schetst het kader voor de realisatie van een inclusief ouderenbeleid. Het komt tot stand met de participatie van ouderen, en omschrijft de planning van de beleidsmaatregelen op korte en langere termijn, zoals vastgelegd in het decreet.

Eind 2025 loopt het huidige Vlaams Ouderenbeleidsplan ten einde. Het plan schetst de focus, ambities en mijlpalen van de Vlaamse regering op het vlak van het ouderenbeleid in Vlaanderen doorheen de voorbije legislatuur. Het is tot stand gekomen in samenwerking met de Vlaamse ouderenraad, de overkoepelende belangenvereniging voor de doelgroep ouderen.

Het Vlaamse ouderenbeleid is bij uitstek een inclusief beleid. Het vraagt niet om een categoriale benadering van alle mensen boven de leeftijd van 60 jaar, maar net om een beleid dat over alle relevante domeinen heen oog heeft voor de noden van mensen naarmate ze ouder worden. Waarbij elk van de betreffende domeinen zich ook engageert tot inspraak van en afstemming met ouderen als relevante doelgroep binnen de samenleving.

1.2. Opmaak van het ouderenbeleidsplan 2020 -2025

Het regeerakkoord en de beleidsnota gaven al een richting voor de ontwikkeling van dit ouderenbeleidsplan. Zo wou men in de legislatuur specifiek de klemtoon leggen op bestrijding van eenzaamheid bij ouderen met specifieke aandacht voor intergenerationele samenwerking en wou men ook werk maken van een specifieke beleidsfocus voor dementie.
De Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2019 – 2024 ging daarin nog een stap verder door aan te geven dat men dat in samenspraak met alle beleidsdomeinen en de gebruikers doet, onder meer door hiervoor structureel in dialoog te gaan met de Vlaamse ouderenraad. Eenzaamheid, wat ook bij ouderen aan de orde is, kreeg een bijzondere aandacht in het ouderenbeleidsplan. Daarnaast werd ervoor gezorgd dat ouderen niet ‘geïsoleerd’ werden benaderd.

Vervolgens is men het gesprek aangegaan met de Vlaamse ouderenraad om te komen tot een set van beleidsaccenten om het doelstellingenkader te voeden.

De finale keuze van vijf prioriteiten werd in een doelstellingenkader gegoten dat focuste op een aantal beleidsprincipes die de positie van ouderen in Vlaanderen ten goede komen en hun

maatschappelijke integratie en participatie faciliteren. Het moest er toe bijdragen dat oudere personen niet uitgesloten worden van het publieke leven en ondanks een hoge(re) leeftijd, zo lang als mogelijk, op aangepaste wijze en desgevallend met ondersteuning, aan het maatschappelijk leven kunnen blijven deelnemen.

Het focuste op de volgende vijf speerpunten:

- Het creëren van een stimulerend beleid dat participatie voor iedere oudere mogelijk maakt;
- Investeren in een kwaliteitsvolle en betaalbare ouderenzorg;
- Werk maken van een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen;
- Verder bouwen aan een dementievriendelijk Vlaanderen;
- En iedere oudere in Vlaanderen moet zich goed kunnen voelen: we strijden gericht tegen eenzaamheid.

Voor de verdere concretisering van het doelstellingenkader hebben we beroep gedaan op de expertise van de betrokken administraties in de onderscheiden beleidsdomeinen en van de doelgroep zelf.

Het doelstellingenkader werd voor reflectie en bespreking van mogelijke beleidsacties in de zomer van 2020 voorgelegd aan de Vlaamse Ouderenraad. Vervolgens werd op basis van de suggesties van de doelgroep aan de betrokken administraties gevraagd door welke prioriteiten zij zich gevat zien en wat zij mogelijk zien aan concrete en evalueerbare beleidsmaatregelen (acties).

De aangeleverde acties binnen elke prioriteit werden geordend tot een overzichtelijk geheel. Dit geheel vormde het ouderenbeleidsplan, dat het verschil wil maken voor alle ouderen in Vlaanderen.

Zowel de voorbereiding van de acties als de verdere uitwerking gebeurden steeds in overleg met de betrokken actoren.

In de zomer van 2021 werd het ontwerp voorgelegd voor advies van de Vlaamse Ouderenraad en de Vlaamse Raad WVG. Het plan werd in het najaar 2021 – begin 2022 voor een laatste keer geactualiseerd waarbij rekening werd gehouden met de bovengenoemde adviezen.

1.3. Context en maatschappelijke ontwikkelingen

De uitvoering van het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025 vond plaats in een context van ingrijpende maatschappelijke en beleidsmatige evoluties. De toenemende vergrijzing en verzilvering en de groeiende complexiteit van zorg- en ondersteuningsnoden vormden structurele uitdagingen voor het beleid.
Daarnaast had de COVID-19-pandemie een diepgaande impact op ouderen en op de uitvoering van beleidsacties. Verschillende acties werden vertraagd, geheroriënteerd of tijdelijk opgeschort, terwijl tegelijk nieuwe beleidsaccenten ontstonden, onder meer rond mentale gezondheid, digitale inclusie, participatie en kwaliteit van leven in zorgsettings.

1.4. Doel en opzet van de evaluatie

Deze evaluatie heeft tot doel een overzicht te geven van de uitvoering van het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025 en na te gaan in welke mate de vooropgestelde acties en beleidsdoelstellingen werden gerealiseerd. Daarbij wordt niet enkel gekeken naar de mate van uitvoering, maar ook naar de ingezette middelen en de context waarbinnen de acties tot stand kwamen.

De evaluatie beoogt daarnaast beleidsmatige lessen te formuleren die richtinggevend kunnen zijn voor de verdere uitwerking van het ouderenbeleid in een volgende legislatuur. De focus ligt daarbij op synthese en duiding, eerder dan op een gedetailleerde actie-per-actiebeschrijving.

De evaluatiefiches van alle acties zijn opgenomen in de bijlage van dit document.

1.5. Methodologische aanpak

De evaluatie is gebaseerd op de actie-overzichten per speerpunt, aangeleverd door de betrokken beleidsdomeinen en entiteiten. Deze overzichten bevatten per actie informatie over de beleidsintentie, de beoogde resultaten, de ingezette middelen, de stand van uitvoering en eventuele vervolgacties.

Daarnaast werd het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025 zelf als referentiekader gebruikt om de resultaten te toetsen aan de oorspronkelijke beleidsambities.

De evaluatie sluit inhoudelijk en methodologisch aan bij de evaluatie van het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2015–2020.

Tot slot werden ook de aanbevelingen van de Vlaamse Ouderenraad meegenomen uit zijn adviesnota over de opmaak van het ouderenbeleidsplan 2026 – 2030. Deze bieden een solide basis voor een sterker, inclusiever en toekomstgericht ouderenbeleidsplan 2026–2030.

De evaluatie heeft een kwalitatief en beschrijvend karakter. Waar relevant wordt een onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde acties, lopende acties en vervolgtrajecten. De evaluatie pretendeert geen effectmeting in strikte zin te zijn, maar biedt een onderbouwde stand van zaken op basis van de beschikbare beleidsinformatie.

2. Algemene resultaten

Met het oog op de uitvoering en opvolging van het ouderenbeleid werden de belangrijkste acties en beleidsintenties die in het ouderenbeleidsplan zijn geformuleerd, voor zover mogelijk, gekoppeld aan een indicatieve timing. In totaal zijn er 48 acties over de vijf speerpunten. Bij de afronding van het ouderenbeleidsplan zijn deze acties geëvalueerd. De evaluatie van deze resultaten is terug te vinden in de sjablonen van de verschillende acties die in bijlage zijn opgenomen. De acties zijn per speerpunt gebundeld. Voor speerpunt één: ‘een stimulerend beleid dat participatie voor iedere oudere mogelijk maakt’ zijn dit 17 acties, voor speerpunt twee: ‘investeren in een kwaliteitsvolle en betaalbare ouderenzorg’ zijn het er 23, voor speerpunt drie: ‘werk maken van een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen’ en voor speerpunt vier: ‘verder bouwen aan een dementievriendelijk Vlaanderen’ zijn het er telkens 3 en voor speerpunt vijf: ‘gericht strijden tegen eenzaamheid’ zijn er 2 acties vastgelegd.

Het beleidsplan op zich was budgetneutraal, wat impliceert dat er niet is voorzien in een aparte begroting voor de uitvoering van het plan. Heel wat acties zijn in het (recurrente) budget van de beleidsdomeinen opgenomen.

Hieronder gaat een overzicht van de verschillende categorieën waarin we de acties kunnen vatten. Op die manier krijgt de uitvoering van het ouderenbeleidsplan 2020 -2025 duiding en reliëf. Telkens vermelden we enkele voorbeelden als illustratie.

1) Door in te zetten op **recurrent beleid** konden bepaalde acties uit het ouderenbeleidsplan onmiddellijk in de bestaande werking van voorzieningen/organisaties worden opgenomen, waaronder:
    - nieuwe oefenprogramma's gericht op evenwicht, als aanvulling op het bestaande programma 'spierkracht voor senioren';
    - de realisatie van de acties en strategieën m.b.t. suïcidepreventie als onderdeel van de reguliere werking van de partnerorganisatie voor suïcidepreventie en de twee terreinorganisaties voor suïcidepreventie;
    - vergunningen die zijn verleend aan 23 woonzorgcentra voor 203 woongelegenheden speciaal voor personen met jongdementie, verdeeld over de provincies. Zij krijgen jaarlijkse subsidies.

2) Daarnaast is er een actie opgenomen die expliciet focust op de **samenwerking tussen beleidsdomeinen** om initiatieven tot stand te brengen, nl. de samenwerking tussen de cultuur- en welzijnssector om cultuurparticipatie door ouderen te bevorderen.

3) Het geven van subsidies voor **projecten** is een andere manier om doelstellingen te kunnen realiseren. Enkele voorbeelden van dergelijke subsidies:
    - cultuurparticipatie stimuleren door het ondersteunen van een gevarieerd aanbod en projecten die inzetten op het wegwerken van drempels;
    - een experimenteel project rond intergenerationele samenwerking in het Red Star Line Museum;
    - Palliatieve Zorg Vlaanderen werd belast met de uitwerking en realisatie van een vormingskader 'vroegtijdige zorgplanning' voor interprofessionele en doelgerichte zorg voor mensen met (toekomstige) palliatieve noden.

4) **Kennisuitwisseling en Integreren van vernieuwde modellen** (uit het buitenland), daarvan is een voorbeeld te vinden via het exploreren van het 8-80 cities model en opgedane expertise integreren in bestaande netwerken. We bevorderen het intergenerationeel leven.

5) **Campagnes** en **communicatie-initiatieven** die georganiseerd worden, zoals:
    - de week van de geletterdheid en de tweejaarlijkse infodag Geletterdheid;
    - aandacht voor de communicatie over de oudere doelgroep werd door de verschillende communicatiediensten van de Vlaamse beleidsdomeinen opgenomen, meer in het bijzonder door de communicatiediensten van het beleidsdomein WVG;
    - in januari 2024 werd een volwaardige deelcampagne 'Meer tijd voor sport' gelanceerd onder de koepelcampagne 'Sporters beleven meer'. De deelcampagne had als doel om de doelgroep te overtuigen van het belang van sport en bewegen, om de weg te wijzen naar het bestaande sportaanbod. De campagne werd vormgegeven op een positieve, leuke en uitnodigende manier, ver weg van clichés, zoals drie sensibiliserende video's op sociale media en er werd geactiveerd om in te schrijven op de nieuwsbrieven, waarbij men elke week gedurende vijf weken een nieuwsbrief ontving met tips, winacties en concrete oefeningen voor thuis.

6) **Herziening of oprichting** (opleidings/beleids)**kader of ontwikkeling van nieuwe regelgeving**, waaronder:
    - de opmaak van een nieuw regelgevend kader voor de hervorming van de palliatieve zorg;
    - de opmaak van een nieuw kwaliteitsdecreet WVG, met inbegrip van de uitvoeringsbesluiten;
    - de herziening van de regelgeving over 'zorgwonen'.

7) Een aantal **nieuwe beheersovereenkomsten** werden afgesloten, met ook daarin plaats voor acties uit het ouderenbeleidsplan:
    - de beheersovereenkomst met de Vlaamse Ouderenraad, als belangrijke stem voor de ouderen in het ouderenbeleid;
    - de acties rond preventie van alcohol en psychofarmaca maken deel uit van de beheersovereenkomst met het Vlaams expertisecentrum Alcohol en andere Drugs (VAD) als partnerorganisatie binnen het preventief gezondheidsbeleid;
    - de actie rond het onderzoeken van preventieve mondzorg maakt deel uit van een beheersovereenkomst met de partnerorganisatie rond preventieve mondzorg voor kwetsbare groepen.

8) Er werden enkele **evaluaties** uitgevoerd van bestaande beleidsinitiatieven, bv.:
    - de evaluatie van de wijze waarop lokale besturen een lokaal inclusief ouderenbeleid realiseren en hoe de participatie van (kwetsbare) ouderen aan de samenleving wordt gewaarborgd. Dit onderzoek was in 2023 afgerond en bood een antwoord op de onderstaande onderzoeksvragen:
        - In welke mate voeren lokale besturen een inclusief en participatief lokaal ouderenbeleid?
        - Op welke wijze krijgt dit inclusief en participatief lokaal ouderenbeleid vorm?
        - Welke factoren determineren de mate van inclusief en participatief werken?
        - Welke factoren determineren de wijze van inclusief en participatief werken?
    - De huidige dagprijscontrole en de criteria daarbij werden geëvalueerd. Men wou de controle op de dagprijsverhogingen verhogen en de stijging van de dagprijzen beheersen. Finaal leidde het tot de opmaak van nieuwe regelgeving voor een nieuw dagprijzenbeleid.

9) Daarnaast zijn een aantal acties opgenomen in **overkoepelende plannen**. Enkele voorbeelden hiervan:
    - de ontwikkeling van een nieuw mantelzorgplan 2022 – 2024;
    - de ontwikkeling van een nieuw dementieplan 2021 -2025;
    - de ontwikkeling van een nieuw eenzaamheidsplan 2021 – 2024.

10) Een aantal voorbeelden van relevante **vormingen en onderzoeken**:
    - er werd een webinar 'Toegankelijk toerisme' georganiseerd waarin onder meer praktische tips gedeeld werden over het toegankelijker maken van de dienstverlening en enkele algemene principes zoals de toegankelijkheidsketen en Universal Design;
    - er werd een kostenefficiënte, wetenschappelijke onderbouwde methodologie ontwikkeld om de ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg in de Vlaamse woonzorgcentra te meten bij bewoners en hun naasten;

- er werd een onderzoek uitgevoerd naar welke nieuwe personeelsprofielen ingeschakeld kunnen worden in de residentiële ouderenzorg. Dit is door het steunpunt WVG opgeleverd in 2022 en bevat een exploratieve analyse van mogelijke oplossingen voor intersectorale samenwerking en multi-inzetbaarheid van werknemers binnen de Vlaamse zorg- en welzijnssectoren.

3. Evaluatie per speerpunt

3.1. Speerpunt 1: 'een stimulerend beleid dat participatie voor iedere oudere mogelijk maakt'

3.1.1. Doelstelling en beleidsintentie

Speerpunt één beoogt het versterken van de maatschappelijke participatie van ouderen en het bevorderen van actief ouder worden. Het speerpunt vertrekt vanuit de overtuiging dat participatie aan sport, cultuur, onderwijs en het maatschappelijk leven bijdraagt aan welzijn, gezondheid en zingeving, en tegelijk gevoelens van isolement en uitsluiting kan verminderen.

3.1.2. Synthese van de gerealiseerde resultaten

In wat volgt geven we een overzicht van de realisatiegraad van de acties uit speerpunt één. Meer concrete informatie is terug te vinden in de aparte fiches die als bijlage gaan.

Speerpunt participatie	**Aantal gerealiseerde acties**	**Aantal gedeeltelijk bereikte acties**	**Aantal niet-gerealiseerde acties**	**Totaal**	**Aantal acties die worden gecontinueerd in de legislatuur 2025 -2029**
Sociaal contact, sport en deelname aan het culturele leven	3	3	0	6	5
Toenemende digitalisering en digitale kloof	3	2	0	5	2
Beleidsparticipatie	4	0	0	4	3
Beeldvorming	1	1	0	2	2
Totaal	**11**	**6**	**0**	**17**	**12**

Globaal kan worden vastgesteld dat binnen speerpunt één veel acties effectief werden uitgevoerd en dat het speerpunt heeft geleid tot een rijk palet aan initiatieven die participatiekansen voor ouderen hebben versterkt. Op verschillende domeinen werd inhoudelijke vooruitgang geboekt:

- Op het vlak van sport en bewegen werd met het platform *Blijf in beweging* een duurzaam instrument ontwikkeld dat lesgevers en organisatoren ondersteunt en waarvan het bereik stelselmatig groeit, mits blijvende communicatie-inspanningen.

- Binnen cultuurparticipatie werd de structurele samenwerking tussen de beleidsdomeinen CJM en WVG versterkt, met aandacht voor kwetsbare ouderen en intergenerationele projecten. Tegelijk blijft de vertaalslag naar duurzame, structurele verankering een aandachtspunt.
- Acties rond intergenerationeel samenleven (8–80-cities) leverden concrete kennis en internationale uitwisseling op, met doorwerking naar andere beleidsplannen buiten het ouderenbeleid.
- In toerisme en vakantieparticipatie werd sterk ingezet op toegankelijkheid en inclusie, met structurele budgetten, labels, opleidingen en een duidelijk toekomstgericht actieplan. Deze acties komen ouderen expliciet ten goede, ook al zijn ze niet exclusief op hen gericht.
- Op het vlak van digitale inclusie werden belangrijke structurele stappen gezet, met name via het actieplan *Iedereen Digitaal*, waarbij lokale besturen een regierol kregen en een breed ondersteuningsaanbod werd uitgebouwd en wetenschappelijk gemonitord.
- De beleidsparticipatie van ouderen werd verankerd via de erkenning en financiering van de Vlaamse Ouderenraad en de ondersteuning van lokale en regionale participatiestructuren. De overdracht van taken verliep inhoudelijk goed.
- Acties rond beeldvorming en representatie werden opgenomen in communicatiepraktijken, maar bleven grotendeels impliciet en afhankelijk van goodwill binnen communicatiediensten. We erkennen echter wel dat ageisme en stereotypering daarmee niet fundamenteel zijn doorbroken.

Tegelijk zijn er ook elementen die het moeilijk maken om de acties te vergelijken:

- niet alle acties waren even concreet uitgewerkt of evalueerbaar;
- sommige trajecten bleven experimenteel of bereikten slechts een zeer beperkte doelgroep (bv. hybride gezinszorg).

3.1.3. Doorwerking en vervolg

Verschillende acties binnen dit speerpunt kennen een duidelijke doorwerking naar de volgende legislatuur, onder meer via verdere beleidsontwikkeling rond participatie, inclusie en digitale toegankelijkheid. De opgebouwde expertise vormt een belangrijke basis voor toekomstig beleid. Vervolgacties die in een nieuw plan kunnen worden opgenomen en die ook in het advies van de Vlaamse ouderenraad op het ouderenbeleidsplan 2020 -2025 werden aangegeven:

- **Maak “genuanceerde beeldvorming over ouderen” een expliciet beleidsanker** (bij voorkeur als apart speerpunt of minstens als horizontale doelstelling met concrete acties en indicatoren), zodat het niet ondergeschikt blijft aan andere thema’s.

- **Versterk beleidsparticipatie via lokale verankering**: neem een vervolgactie op rond **decretale/structurele verankering van lokale ouderenraden** en ondersteuningsmechanismen (methodieken, ondersteuning, minimumverwachtingen). Het advies van de Vlaamse Ouderenraad stelt dat deze verankering vandaag onvoldoende is.

- **Werk het luik levenslang leren concreet uit**: voeg gerichte acties toe voor ouderen die vandaag minder bereikt worden (bv. laaggeletterdheid/digitale drempels), met een duidelijke rol voor lokale besturen en intermediairen.

- **Zet digitale inclusie om van projectlogica naar structurele aanpak**: maak van digitale toegankelijkheid een kwaliteits- en dienstverleningsnorm (met niet-digitale alternatieven, ondersteuning, competentieversterking). In de evaluatie wordt digitale inclusie als sterkte benoemd; het vervolg is het structureel borgen.

3.2. Speerpunt 2: 'Investeren in een kwaliteitsvolle en betaalbare ouderenzorg'

3.2.1. Doelstelling en beleidsintentie

Speerpunt twee bundelt acties die de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van ouderenzorg versterken, met aandacht voor preventie, kwaliteitskaders, transparantie, handhaving, inschalings- en financieringsinstrumenten en ondersteuning van de mantelzorg.

3.2.2. Synthese van de gerealiseerde resultaten

In wat volgt geven we een overzicht van de realisatiegraad van de acties uit speerpunt twee. Meer concrete informatie is terug te vinden in de aparte fiches die als bijlage gaan.

Speerpunt ouderenzorg	**Aantal gerealiseerde acties**	**Aantal gedeeltelijk bereikte acties**	**Aantal niet-gerealiseerde acties**	**Totaal**	**Aantal acties die worden gecontinueerd in de legislatuur 2025 – 2029**
Kwaliteit van leven en zorg	9	6	1	16	9
Toegankelijke nabije zorg	2	2	0	4	2
Betaalbare zorg op maat	3	0	0	3	3
Totaal	**14**	**8**	**1**	**23**	**14**

Binnen dit speerpunt werden meerdere acties concreet gerealiseerd of structureel verankerd. Zo werd rond actief ouder worden een gerichte deelcampagne opgezet ("Meer tijd voor sport") binnen de koepelcampagne 'Sporters beleven meer', met een brede communicatiemix en blijvende aandacht in toekomstige campagnes. Daarnaast werd binnen de acties rond preventie vooruitgang geboekt via valpreventie (positief geëvalueerd pilootproject met verdere uitrol via het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen) en via methodieken/kennisproducten rond middelengebruik bij ouderen (o.a. visieteksten en deskundigheidsbevordering binnen de werking).

Op het niveau van kwaliteit en systeemwerking is er een belangrijke doorbraak gerealiseerd. Het kwaliteitsdecreet WVG is bekrachtigd en er werd een uitvoeringsbesluit goedgekeurd over het belanghebbendenoverleg; tegelijk wordt verdere uitvoering voorzien met nadruk op het perspectief van de zorggebruiker. Ook de openbaarmaking van zorginspectieverslagen werd gerealiseerd en uitgebreid naar bijkomende residentiële ouderenzorgvormen (vanaf april 2025). Verder is er een omvangrijk traject opgezet rond meten van kwaliteit van leven, wonen en zorg in woonzorgcentra (methodologie, brede deelname, vrijwilligersopleiding, en publieke ontsluiting via Zorgkwaliteit.be).

Ook op structurele dossiers zijn stappen gezet. BelRAI LTCF werd sectorbreed uitgerold via een zachte opstart (met volledige uitrol voorzien vanaf juni 2025) en er wordt verder ingezet op onderzoek en rapporteringsmogelijkheden. De financierings-IT werd gemoderniseerd via eCalcura, met verdere integratie en verbeteringen in planning (authentieke bronnen en extra subsidiestromen). De dagprijsreglementering werd geactualiseerd met nieuwe criteria en procedurele wijzigingen; vervolgstappen rond supplementen/kortingen zijn aangekondigd.

Tegelijk tonen de evaluatiefiches ook beperkingen: sommige acties werden niet opgenomen, (bv. fixatiearme thuiszorg), andere bleven deels beleidsvoorbereidend of vragen verdere optimalisatie of uitwerking zoals het hervormingstraject palliatieve zorg of het onderzoek naar nieuwe personeelsprofielen.

3.2.3. Doorwerking en vervolg

Voor het nieuwe plan kan de doorwerking concreet geformuleerd worden als een set vervolgacties per “cluster”:

1) Betaalbaarheid & transparantie: voorzie een vervolgactie om het beleid rond supplementen en kortingen verder uit te werken (zoals aangekondigd) en koppel dit aan communicatie en transparantie-instrumenten voor gebruikers.

2) Zorgorganisatie & hervorming:

- Neem het vervolgpakket rond de hervorming palliatieve zorg op als expliciet traject (regelgevend kader, erkenningsvormen, financierings- en personeelskader), met duidelijke mijlpalen.
- Veranker de doorwerking van proeftuinen geïntegreerde zorg in het structurele traject ToekomstZorg (innovatie- en experimenteerruimte met wetenschappelijke ondersteuning en beleidsvertaling).

3) Data & instrumenten: formuleer vervolgacties om BelRAI-data actief te benutten in kwaliteitsbeleid (organisatie- en beleidsrapportering) en om eCalcura verder uit te bouwen (RSZ-data, integratie ex-DAC/ex-gesco en andere stromen).

4) Mantelzorg: neem in het vervolgplan op hoe de verlenging tot 30 juni 2026 en de ad-hoc middelen gebruikt worden om de opgestarte projecten te verduurzamen (monitoring, structurele verankering, rolverdeling VIVEL/verenigingen).

5) Inhoudelijke bijsturing op lacunes. Ook de Vlaamse Ouderenraad formuleerde een aantal aanbevelingen omtrent speerpunt twee: versterk geestelijke gezondheidszorg, maak ruimte voor thema’s die onderbelicht bleven (o.a. vrijheidsbeperking/ouderenmis(be)handeling) en werk ethische kaders uit voor technologie/AI in de ouderenzorg.

3.3. Werk maken van een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen

3.3.1. Doelstelling en beleidsintentie

Speerpunt drie focust op de voorwaarden om ouderen betaalbaar en aangepast te laten wonen, met aandacht voor sociale huisvesting, innovatieve woonvormen en regelgevend faciliteren van zorgwonen.

3.3.2. Synthese van de gerealiseerde resultaten

In wat volgt geven we een overzicht van de realisatiegraad van de acties uit speerpunt drie. Meer concrete informatie is terug te vinden in de aparte fiches die als bijlage gaan.

Speerpunt Wonen	**Aantal gerealiseerde acties**	**Aantal gedeeltelijk bereikte acties**	**Aantal niet-gerealiseerde acties**	**Totaal**	**Aantal acties die worden gecontinueerd in de legislatuur 2025 -2029**
Wonen	1	0	0	1	0
Woonomgeving en mobiliteit	1	1	0	2	1
Totaal	**2**	**1**	**0**	**3**	**1**

Het nieuwe toewijzingssysteem voor sociale huurwoningen is in werking getreden (wijzigingen aan het model) maar verdere concrete bijsturing ligt nog niet vast. De Vlaamse Regering heeft zich wel voorgenomen het toewijzingsbeleid te evalueren en waar nodig bij te sturen. De proefomgeving experimentele woonvormen werd éénmalig verlengd waardoor de actie nog lopende is, met verdere opvolging tot januari 2028 en een focus op het identificeren van hinderpalen en de wenselijkheid van bredere uitrol.

Voor zorgwonen werd de regelgeving inhoudelijk aangepast en verruimd (o.a. ook mogelijk buiten het bestaande bouwvolume via bijgebouw of tijdelijke verplaatsbare constructie), met een vereenvoudigde meldingsprocedure. Belangrijk is wel dat het wijzigingsdecreet pas in 2026 in werking trad, waardoor de effectieve impact vooral na afloop van het plan zichtbaar zal worden.

3.3.3. Doorwerking en vervolg

Voorstellen voor het vervolg van de acties:

- **Evaluatie en bijsturing sociaal toewijzingsbeleid:** om na te gaan of het evenwicht tussen lokale binding, chronologie, woonnood en bijzondere doelgroepen effectief werkt voor ouderen, en waar bijsturing nodig is. (De evaluatie-intentie is aangekondigd; concrete wijzigingen nog niet).

- **Van proefomgeving naar randvoorwaarden voor opschaling**: voorzie een vervolgactie die expliciet de output van de proefomgeving omzet naar: (a) lijst van juridische knelpunten + oplossingspistes, (b) besliskader “wanneer opschalen”, en (c) ondersteuningspakket voor lokale initiatiefnemers (informatie/inspiratie). De proefomgeving loopt door tot januari 2028, dus dit past perfect als planmijlpaal.

- **Zorgwonen: implementatie opvolgen en effecten monitoren:** Omdat de regelgeving pas in 2026 in werking trad, is een logische vervolgactie de monitoring van uptake (meldingen), knelpunten in toepassing zichtbaar krijgen, en eventuele nood aan bijkomende verduidelijking/communicatie.

- **Inhoudelijke verbreding volgens de aanbevelingen van de Vlaamse Ouderenraad:** Neem bijkomende acties op rond mobiliteit/toegankelijkheid/alternatieve woonvormen en betaalbaarheid (incl. energiearmoede), samen met een oproep tot sensibilisering rond “moving-in-time”.

3.4. Verder bouwen aan een dementievriendelijk Vlaanderen

3.4.1. Doelstelling en beleidsintentie

Speerpunt vier beoogt een dementievriendelijk Vlaanderen door een planmatige aanpak, persoonsgerichte zorgkaders en specifieke ondersteuning voor (jong)dementie.

3.4.2. Synthese van de gerealiseerde resultaten

In wat volgt geven we een overzicht van de realisatiegraad van de acties uit speerpunt vier. Meer concrete informatie is terug te vinden in de aparte fiches die als bijlage gaan.

Speerpunt dementie	**Aantal gerealiseerde acties**	**Aantal gedeeltelijk bereikte acties**	**Aantal niet-gerealiseerde acties**	**Totaal**	**Aantal acties die worden gecontinueerd in de legislatuur 2025 -2029**
Dementievriende-lijke omgeving	1	0	0	1	1
Integraal referentiekader kwaliteit van leven en zorg voor personen met dementie	1	1	0	2	1
Totaal	**2**	**1**	**0**	**3**	**2**

Er werd een dementieplan opgesteld (2021–2025) en middelen werden voorzien voor de uitrol via expertisecentra en projecthouders, maar de evaluatiefiche stelt expliciet dat de doelstellingen onvoldoende SMART geformuleerd werden, waardoor een kritische evaluatie bemoeilijkt werd. Het project ‘Samen Mens’ werd verdergezet onder de naam “Iedereen Telt”, met een sterkere focus op thuiszorg. Omdat het traject nog loopt, is er nog geen evaluatie, en er zijn geen vervolgacties voorzien.

De actie rond woongelegenheden voor jongdementie werd behaald: 203 woongelegenheden kregen een vergunning/erkenningstraject. Tegelijk is een vervolgactie nodig omdat te veel 65-plussers in deze bijkomende erkenningen verblijven; de regelgeving zal hiervoor aangepast worden.

3.4.3. Doorwerking en vervolg

- **Nieuw dementieplan mét meetbare doelstellingen**: Voorzie in het nieuwe plan expliciet dat het volgende dementieplan (gepland 2026–2029) SMART-doelstellingen en indicatoren bevat, zodat tussentijdse en eindevaluatie wél mogelijk zijn.

- **Regelgevend vervolg jongdementie:** voorstel als vervolgactie: aanpassen van regelgeving zodat de bijzondere erkenningen effectief terechtkomen bij de beoogde doelgroep (jongdementie) en het “oneigenlijk gebruik” door 65+ kan worden bijgestuurd.

- **Transversale verankering dementie:** De Vlaamse Ouderenraad stelt expliciet voor om dementiebeleid transversaal te integreren in andere speerpunten (participatie, beeldvorming, sociale cohesie). Dit kan je vertalen naar een vervolgactie: “dementietoets” bij acties rond participatie, woonomgeving en eenzaamheid/sociale cohesie.

- **Taboe en beeldvorming:** Omdat de taboesfeer blijft bestaan en het speerpunt beperkt is in aantal acties, is een logische vervolgactie: versterk het luik bewustmaking/beeldvorming rond dementie (gekoppeld aan het bredere beeldvormingsspoor).

3.5. Gericht strijden tegen eenzaamheid/ouderen moeten zich goed kunnen voelen

3.5.1. Doelstelling en beleidsintentie

Speerpunt vijf wil het mentaal welbevinden van ouderen versterken door eenzaamheid gericht aan te pakken, met een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak en een rol voor lokale besturen en buurtgerichte initiatieven (zorgzame buurten).

3.5.2. Synthese van de gerealiseerde resultaten

In wat volgt geven we een overzicht van de realisatiegraad van de twee acties uit speerpunt vijf. Meer concrete informatie is terug te vinden in de aparte fiches die als bijlage gaan.

Speerpunt eenzaamheid	**Aantal gerealiseerde acties**	**Aantal gedeeltelijk bereikte acties**	**Aantal niet-gerealiseerde acties**	**Totaal**	**Aantal acties die worden gecontinueerd in de legislatuur 2025 -2029**
Eenzaamheid uit de taboesfeer halen	1	0	0	1	0
Zorgzame buurten	1	0	0	1	1
Totaal	**2**	**0**	**0**	**2**	**1**

Met het **Vlaams eenzaamheidsplan** werd een beleidsdomeinoverschrijdend kader gecreëerd dat vooral inzette op sensibilisering, bewustwording en het doorbreken van taboes rond eenzaamheid. Het plan was budgetneutraal en fungeerde hoofdzakelijk als overkoepelend en mobiliserend beleidskader, waarbinnen diverse acties en initiatieven werden samengebracht. De beoogde impact lag daarmee eerder op maatschappelijke en beleidsmatige agendering dan op onmiddellijk meetbare effecten.

De actie rond **zorgzame buurten** kende een meer concrete operationalisering. Via projectoproepen werden 133 zorgzame buurtprojecten opgestart in Vlaanderen en Brussel, ondersteund met financiële middelen, coaching en kennisdeling. Een groot deel van deze

projecten werd in een bijkomend jaar verder ondersteund met het oog op verduurzaming en verankering**.** Daarnaast werd ingezet op kennisopbouw, beleidsvoorbereiding en het wegwerken van structurele drempels voor buurtgerichte zorg.

Samengevat had speerpunt vijf vooral realisaties op het vlak van netwerkvorming, samenwerking en beleidsontwikkeling. De focus lag minder op afgebakende, kwantitatief evalueerbare output, maar legde wel een solide basis voor een verdere structurele aanpak van eenzaamheid en geïntegreerde zorg op buurtniveau in de volgende legislatuur.

3.5.3. Doorwerking en vervolg

Net zoals bij speerpunt vier ligt de belangrijkste beleidsles in de nood aan versterkte doorwerking en concretisering in de volgende legislatuur. De evaluatiefiches reiken hiervoor duidelijke aanknopingspunten aan.

1) **Blijf gerichte aandacht geven aan de aanpak van eenzaamheid:** in de evaluatiefiche wordt expliciet gesteld dat in de volgende legislatuur gerichte acties dienen te worden ontwikkeld om eenzaamheid tegen te gaan, met specifieke aandacht voor ouderen en jongeren. Daarin dienen duidelijke rollen onderscheiden te worden voor beleidsdomeinen, lokale besturen en stakeholders.

2) **Van eenzaamheid naar sociale cohesie**: de evaluatie maakt duidelijk dat een effectieve aanpak van eenzaamheid vraagt om meer dan afzonderlijke acties. Een beleidsmatig vervolg bestaat erin om de focus te verruimen van eenzaamheid naar sociale cohesie, waarbij ontmoeting, verbondenheid en participatie structureel worden versterkt in buurten en lokale gemeenschappen.

3) **De werkingsprincipes van Zorgzame buurten structureel verankeren**: de actie rond zorgzame buurten bevatte een sterke beleidsintentie (projectoproepen, toolbox, beleidsaanbevelingen, regelgeving-screening), maar de evaluatiefiche wijst erop dat de concrete realisatie en effecten nog niet zijn uitgekristalliseerd. Een logische vervolgactie is om:
    - de opgebouwde kennis en tools actief te blijven verspreiden;
    - drempels en stimulerende factoren in regelgeving expliciet te benoemen;
    - en de werkingsprincipes van zorgzame buurten verder te implementeren en sterker te koppelen aan lokaal ouderenbeleid en eerstelijnsstructuren.

4. Overkoepelende conclusies

4.1. Algemene beoordeling van het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025

Het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025 heeft een duidelijk kader geboden voor een inclusieve en domeinoverschrijdende benadering van ouderenbeleid. Het plan bevestigde de visie op ouderen als volwaardige burgers en benadrukte participatie, autonomie en kwaliteit van leven. Over de legislatuur heen werd vooruitgang geboekt in het agenderen van ouderenbeleid binnen meerdere beleidsdomeinen en in het versterken van samenwerking met relevante stakeholders. Tegelijk toont de evaluatie aan dat de vertaalslag van strategische ambities naar concrete en meetbare acties niet

in alle gevallen even sterk werd gerealiseerd, wat de zichtbaarheid en evalueerbaarheid van de beleidsimpact beperkte.

4.2. Sterktes van het gevoerde beleid

Een belangrijke sterkte van het beleid ligt in de expliciete keuze voor een inclusief en participatief beleidskader. Ouderen werden erkend als beleidsactoren en niet louter als zorgontvangers. Daarnaast werd ingezet op beleidsdomeinoverschrijdende afstemming, waardoor getracht werd om thema's zoals wonen, zorg, welzijn en participatie in samenhang te benaderen.

4.3. Knelpunten en beperkingen

Tegelijkertijd werden een aantal structurele beperkingen vastgesteld. De complexiteit van het domeinoverschrijdend werken bemoeilijkte soms een consequente uitvoering en opvolging van acties. Daarnaast kwamen een aantal inhoudelijke thema's niet aan bod in dit beleidsplan, zoals het vrijwilligerswerk bijvoorbeeld. Tot slot werden de doelstellingen niet (altijd) vertaald in duidelijke indicatoren, waardoor het meten van voortgang en impact beperkt bleef.

4.4. Beleidslessen voor de volgende legislatuur

Uit de evaluatie kunnen meerdere beleidslessen worden getrokken. Een duidelijke prioritering van beleidsdoelstellingen en acties is essentieel om focus en samenhang te bewaren. Ook een evenwichtige verdeling van acties gekoppeld aan de verschillende speerpunten is een aandachtspunt voor een volgend beleidsplan. Daarnaast blijkt het noodzakelijk om sterker in te zetten op een duidelijk monitoringskader en een meetbare opvolging van de doelstellingen. Tot slot onderstreept de evaluatie het belang van blijvende participatie van ouderen en stakeholders, niet alleen bij de opmaak maar ook tijdens de uitvoering en opvolging van het beleid.

5. Aanbevelingen voor toekomstig ouderenbeleid

5.1. Beleidsinhoudelijke aanbevelingen

Voor een toekomstgericht ouderenbeleid is het aangewezen om verder te bouwen op het inclusieve karakter van het bestaande kader, met blijvende aandacht voor participatie, autonomie en levenskwaliteit. Het is aanbevolen om beleidsacties voldoende concreet en afgebakend te formuleren en om maatschappelijke thema's die ouderen disproportioneel raken explicieter te integreren. We denken hierbij onder meer aan:

- ouderenrechten, autonomie en waardigheid als startpunt;
- genuanceerde beeldvorming en diversiteit;
- een duidelijk en geïntegreerd preventieluik, met aandacht voor:
    - fysieke gezondheid (o.a. beweging en valpreventie);
    - mentaal welzijn (o.a. eenzaamheid, veerkracht, zingeving);
    - vroegtijdige zorgplanning en ondersteuning bij mijlpalen in het leven.
- betaalbaarheid van wonen, toegankelijkheid en vervoersarmoede als expliciete uitdagingen;
- Digitale drempels uitsluiten als belangrijke randvoorwaarde bij het streven naar meer digitalisering;

Dit bevordert niet alleen inclusie maar ook de doeltreffendheid van de beleidsmaatregelen.

5.2. Procesmatige aanbevelingen

Op procesmatig vlak verdient het aanbeveling om de domeinoverschrijdende samenwerking verder te structureren, met duidelijke verantwoordelijkheden en afstemming tussen beleidsdomeinen. Thema's als sociale cohesie, wonen en omgeving, participatie, digitalisering en mentale gezondheid werden vaak parallel benaderd, terwijl ouderen de impact van deze thema's in samenhang ervaren. Losstaande plannen (bv. eenzaamheidsplan, dementieplan, mantelzorgplan) missen soms een duidelijke verankering in een overkoepelend ouderenbeleidskader. Het nieuwe ouderenbeleidsplan moet vertrekken vanuit domeinoverschrijdende speerpunten en deze vertalen naar geïntegreerde beleidslijnen. Dit impliceert:

- De mogelijkheid van expliciete engagementen van meerdere beleidsdomeinen per speerpunt;
- het vermijden van afzonderlijke themaplannen zonder duidelijke koppeling aan het ouderenbeleidsplan;
- het benutten van hefboomconcepten zoals zorgzame buurten en geïntegreerde zorg, waarin wonen, welzijn, zorg en sociale cohesie samenkomen.

Het ouderenbeleidsplan fungeert daarbij als coördinerend kader dat beleidsdomeinen verbindt rond alle levensdomeinen van ouderen.

5.3. Aandachtspunten voor monitoring en evaluatie

Tot slot is het aangewezen om het monitorings- en evaluatiekader te versterken. Dit houdt in dat er vanaf de start van de uitwerking van de acties duidelijke indicatoren worden vastgelegd. Tussentijdse rapportering kan niet alleen de beleidsopvolging verbeteren, maar ook het leren uit beleid faciliteren. Op die manier kan het ouderenbeleid in toekomstige legislaturen verder worden verfijnd op basis van onderbouwde inzichten.

Bijlage Evaluatie Vlaams ouderenbeleidsplan 2020 – 2025

Deze bijlage bevat een overzicht van alle acties die opgenomen waren in het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2020–2025, geclusterd per speerpunt. Voor elke actie is een evaluatiefiche opgenomen, ingevuld door de trekker van de actie. De evaluaties zijn gebaseerd op de input van de betrokken beleidsdomeinen en geven inzicht in de uitvoering, realisaties en aandachtspunten per actie. De bijlage vormt samen een gebundeld overzicht van de evaluatie van het Vlaams Ouderenbeleidsplan, opgebouwd per speerpunt, met daaronder de bijhorende actiefiches.

Speerpunt 1: We creëren een stimulerend beleid dat participatie voor iedere oudere mogelijk maakt

Actie 1: we ontwikkelen oefenprogramma's voor ouderen
Info uit het ouderenbeleidsplan: Sport Vlaanderen ontwikkelt een nieuw oefenprogramma gericht op evenwicht, als aanvulling op het bestaande programma 'Spierkracht voor senioren'. Dit gebeurt in samenwerking met diverse partners zoals Gezond Leven en de Vlaamse Ouderenraad. Het programma biedt ondersteunende materialen voor lesgevers, deelnemers en organisatoren.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: We willen lesgevers en organisatoren inspireren met aangepaste oefeningen rond kracht en evenwicht.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: Dit is gerealiseerd binnen de reguliere kredieten van Sport Vlaanderen.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: We hebben gekozen voor een digitaal platform om de oefeningen aan te bieden: Blijf in beweging. Het eerder bestaande programma 'Spierkracht voor senioren' is geïntegreerd zodat het één geheel vormt. We vragen aan bezoekers van het platform om zich eenmalig te registreren zodat we het gebruik van het platform kunnen monitoren. Het platform richt zich naar lesgevers en organisatoren. De bekendmaking en communicatie gebeurde (en gebeurt nog steeds) dan ook in hoofdzaak naar deze doelgroep. De lancering gebeurde in het voorjaar 2024, o.a. via onze provinciale infomomenten naar de sector. Bij elke communicatieactie zien we een toename van het aantal registraties in het platform. Het blijvend onder de aandacht brengen, is dus belangrijk.

Meer info: www.sport.vlaanderen/blijfinbeweging
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: In de komende legislatuur voorzien we een uitbreiding van het platform met nieuwe oefeningen en nieuwe thematische accenten. Er zullen continue communicatie inspanningen gebeuren om het platform onder de aandacht te brengen van de beoogde doelgroep (nl. lesgevers en organisatoren van sportieve activiteiten).
Andere opmerkingen: /

Actie 2: **We stimuleren de samenwerking tussen de cultuur- en welzijnssector om cultuurparticipatie door (zorgbehoevende en kwetsbare) ouderen te bevorderen**
Info uit het ouderenbeleidsplan: De beleidsdomeinen CJM en WVG blijven samenwerken om cultuurparticipatie van zorgbehoevende en kwetsbare ouderen te bevorderen. Ze overleggen structureel met stakeholders uit de cultuur- en zorgsector. Dit overleg richt zich op het bewust maken van professionals over de meerwaarde van cultuurparticipatie voor ouderen en het zichtbaar maken van goede praktijken. Daarnaast onderzoeken ze goede beleidsinitiatieven uit andere landen en volgen ze ontwikkelingen op het gebied van cultureel leren en participeren van ouderen. Hierbij wordt speciale aandacht besteed aan intergenerationele projecten en de leeftijdsvategorie 75+.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: de actie beoogde het versterken van de structurele samenwerking tussen het beleidsdomein Cultuur, Jeugd en Media (CJM) en het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG) met het oog op het verhogen van de cultuurparticipatie van zorgbehoevende en kwetsbare ouderen, met bijzondere aandacht voor de leeftijdsgroep 75+ en voor intergenerationele initiatieven. Concreet werd gemikt op: • Het sensibiliseren van cultuur- en welzijnsactoren over de meerwaarde van cultuurparticipatie voor ouderen; • Het zichtbaar maken en delen van goede praktijken; • Het benutten van bestaande subsidielijnen binnen de cultuurdecreten; • Het opvolgen van internationale beleidsontwikkelingen rond cultureel leren en participeren op latere leeftijd.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: de volgende middelen werden ingezet: • Structureel interdepartementaal overleg tussen CJM en WVG, met betrokkenheid van stakeholders uit de cultuur- en zorgsector; • Projectmatige financiering via bestaande instrumenten binnen de cultuurdecreten;

- Inzet op kennisdeling en afstemming, onder meer via fiches en overlegmomenten rond samenwerking welzijn-cultuur.

Er werd geen afzonderlijk of structureel budget voorzien.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: De resultaten zijn gedeeltelijk behaald. De structurele samenwerking tussen CJM en WVG werd voortgezet en geconcretiseerd via overleg en afstemming, en cultuurorganisaties en ouderenverenigingen werden gesensibiliseerd rond het belang van cultuurparticipatie voor kwetsbare ouderen. Het zoeken naar duurzaamheid van de dient verder geconcretiseerd.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: ja, we willen cultuurparticipatie expliciet meenemen binnen het bredere speerpunt van een stimulerend participatiebeleid. De opgebouwde ervaring in de samenwerking tussen CJM en WVG vormen de basis voor een verdere verfijning en versterking van deze beleidslijn.

Andere opmerkingen: /

Actie 3: **We stimuleren cultuurparticipatie van (zorgbehoevende en kwetsbare) ouderen door het ondersteunen van een gevarieerd aanbod en projecten die inzetten op het wegwerken van participatiedrempels**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Vlaanderen investeert via CJM-subsidies in een gevarieerd cultuuraanbod, maar cultuurparticipatie neemt af vanaf 55 jaar.

Cultuurdeelname biedt ouderen expressie, zingeving en verbetert hun mentale gezondheid en levensverwachting. Subsidie-instrumenten zoals het Kunstendecreet ondersteunen projecten voor kwetsbare ouderen.

De Covidpandemie heeft de heropstart van het Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk (SCVW) bemoeilijkt. De heropstart vraagt echter een intensieve begeleiding.

Niet alleen vormt het SCVW voor ouderen een belangrijke hefboom als antwoord op de maatschappelijke uitdagingen ivm de vergrijzing; het kan gevoelens van isolatie en angst bij ouderen helpen te verminderen.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: men streeft ernaar dat meer (zorgbehoevende en kwetsbare) ouderen actief deelnemen aan cultuur en kunstbeoefening, ondanks de vastgestelde daling van cultuurparticipatie vanaf de leeftijd van 55 jaar. Door het inzetten van bestaande subsidielijnen wordt een gevarieerd en toegankelijk cultuuraanbod voor ouderen ondersteund, met bijzondere aandacht voor het wegwerken van participatiedrempels. De actie

beoogt bij te dragen aan het mentaal welbevinden, de zingeving en de levenskwaliteit van ouderen, aangezien cultuurparticipatie een positieve impact heeft op de mentale gezondheid en sociale en cognitieve stimulatie bevordert. Daarnaast wordt ingezet op het versterken van sociale cohesie en intergenerationele ontmoeting via culturele activiteiten. Tot slot wil de actie het sociaal-cultureel volwassenenwerk voor ouderen ondersteunen in de heropstart en verdere versterking na de coronapandemie, onder meer door het herstellen van vertrouwen om opnieuw samen te komen en door extra ondersteuning van vrijwilligers en lokale afdelingen die zwaar getroffen werden

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: vanuit sectorale decreten werden organisaties en projecten ondersteund die cultuurparticipatie van ouderen stimuleren.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: hierbij een aantal voorbeelden van dergelijke projecten:

- (AMATEURKUNSTEN): AGE on stAGE is de seniorenwerking van OPENDOEK en organiseert jaarlijks (ook in 2025) participatieve theatertrajecten in alle Vlaamse provincies. Deelnemers werken samen met professionele regisseurs toe naar een toonmoment, met nadruk op artistieke inbreng en collectief creatieproces. [opendoek.be]
- (SOCIAAL-CULTUREEL VOLWASSENENWERK): er worden nog steeds ouderenverenigingen landelijk gesubsidieerd (OKRA, S-Plus, NEOS, Cultuurvuur, etc), en er zijn diverse regionale sociaal-culturele organisaties met sterke ouderenwerking (bv. Avansa Oost-Brabant, Avansa Westhoek, ...)
- (BOVENLOKAAL CULTUURBELEID): Woon.Zorg.Kunst, project van regionale cultuur- en welzijnspartners, Zuid-West-Vlaanderen (DURF Kortrijk). Een project dat duurzaam cultuurparticipatie in woonzorgcentra versterkt. Kunstenaars en culturele organisaties werken samen met woonzorgcentra over meerdere gemeenten heen.

Ouderen nemen deel als actieve deelnemers, niet louter als publiek.

- (ERFGOED) Het project “ONS MUSEUM | Samen de toekomstige collectie van het museum vormgeven” van Red Star Line (loopt vanaf 2025 en nodigt mensen met een migratieachtergrond expliciet uit om actief mee te bepalen wat erfgoedwaardig is. Ouderen uit de eerste generatie migranten spelen hierin een centrale rol, aangezien zij dragers zijn van migratiegeschiedenissen, objecten, herinneringen en immaterieel erfgoed.)

Datzelfde museum werkt sinds 2024 aan een participatief actieonderzoek rond ouderen met dementie en een migratieachtergrond. Dit project loopt door in 2025 en vertrekt expliciet vanuit de ervaringen en leefwereld van ouderen zelf, niet enkel van zorg- of erfgoedprofessionals.

⇨ Binnen werkingssubsidie van het museum, geen aparte projectfinanciering

- (ERFGOED) Diverse erfgoedcellen werken rond dementievriendelijke erfgoedprojecten: Verschillende Vlaamse erfgoedcellen (die vaak archief- en erfgoedtaken combineren) bieden in 2025 reminiscentie- en erfgoedkoffers aan, specifiek ontwikkeld voor en mét ouderen. Voorbeelden zijn:
    - *Erfgoedkoffers* rond kermissen, arbeid of lokale geschiedenis;
    - participatieve sessies in woonzorgcentra;
    - ouderen brengen eigen verhalen, gebruiken en herinneringen binnen.

Hoewel deze initiatieven soms al eerder zijn opgestart, worden ze in 2025 actief ingezet en verder ontwikkeld als participatieve praktijken, waarbij ouderen niet enkel ontvangers maar actieve deelnemers zijn.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: /

Andere opmerkingen: /

Actie 4: **We exploreren het 8-80 cities model en integreren opgedane expertise in bestaande netwerken. Via inspirerende synergiën bevorderen we het intergenerationeel samenleven**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Het 8-80 model uit Canada stelt dat openbare ruimtes geschikt moeten zijn voor zowel 8- jarigen als 80-jarigen, zodat ze voor iedereen veilig en plezierig zijn. Dit model bevordert zelfstandig gebruik van de openbare ruimte door alle leeftijden. Vlaanderen organiseert internationale uitwisselingen om dit model verder te verkennen en te integreren in initiatieven die intergenerationeel werken en samenleven bevorderen.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: met deze actie werd beoogd om het 8-80-cities-model te verkennen en de opgedane inzichten te benutten ter ondersteuning van een leeftijdsvriendelijke en intergenerationele leefomgeving. Concreet wilde Vlaanderen via internationale kennisuitwisseling inzicht verwerven in hoe openbare ruimte, buurten en netwerken zo kunnen worden ingericht dat ze zowel voor kinderen als voor ouderen toegankelijk, veilig en aangenaam zijn. daarnaast was het de bedoeling om deze expertise te integreren in bestaande beleidsnetwerken en -trajecten, en zo bij te dragen aan intergenerationeel samenleven met aandacht voor sociale cohesie.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: 10.000 euro

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: ja, de resultaten werden gerealiseerd.
De internationale uitwisseling rond het 8-80 cities-model werd afgerond in mei 2024, met een fysiek slotmoment in Gent. Het traject leverde waardevolle inzichten op over inclusief en intergenerationeel samenleven, die werden gebundeld en ontsloten, onder meer via het CONECTYVE-project (https://sites.google.com/view/netwerkjeugdvriendelijk/projecten/conectyve).

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: ja, de opgedane inzichten worden meegenomen in de voorbereiding van het nieuwe Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2025 – 2029.
Daarnaast wordt onderzocht op welke manier de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland verder kan worden uitgebouwd, onder meer in het kader van Erasmus+. Hiermee krijgt de actie een duidelijke doorwerking naar toekomstige beleidsinitiatieven, ook ruimer dan het ouderenbeleid.

Andere opmerkingen: /

Actie 5: We willen Vlaanderen verder ontwikkelen en promoten als een toegankelijke vakantiebestemming waar inclusie centraal staat

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Toerisme Vlaanderen heeft verdere inspanningen geleverd om van Vlaanderen een inclusievere bestemming te maken.
Uiteraard komen die inspanningen ook ten goede van ouderen die geconfronteerd worden met mobiliteitsbeperkingen, sensoriele beperkingen etc.
De bestaande toegankelijkheidswerking werd verdergezet met aandacht voor toegankelijkheid op vlak van dienstverlening, communicatie, infrastructuur en beleving.

In 2020 won de video ‘Charlotte Claes – Citytripper’ van de stad Mechelen en Toerisme Vlaanderen won een Video Experience Day award binnen de categorie ‘sensibilisering’. De video zette het toegankelijk aanbod van de stad Mechelen in de kijker. Omwille van corona was het organiseren van fysieke opleidingen niet mogelijk, maar bijna 200 toeristische ondernemers schreven zich in voor onze vorming ‘Toegankelijk toerisme’. Tijdens dit webinar deelden we onder meer praktische tips over het toegankelijker maken van de dienstverlening en lichtten we enkele algemene principes toe, zoals de toegankelijkheidsketen en Universal Design.

In 2021 vierden we de 20e verjaardag van onze toegankelijkheidswerking met een campagne waarin onze ervaringsdeskundigen aan het woord kwamen en we brachten een inspirerende publicatie uit.

In de subsidieoproep voor de relance projecten nam Toerisme Vlaanderen criteria op omtrent toegankelijkheid om te verzekeren dat er nieuw toegankelijk toeristisch aanbod gerealiseerd wordt. Diezelfde lijn werd ook doorgetrokken voor erkende de landschapsparken en nationale parken. Ook in het vastgoedplan van Toerisme Vlaanderen werd voor elke site een toegankelijkheidsambitie in kaart gebracht. Ook voor de pilootprojecten van Toerisme Vlaanderen

Naast de nieuwe brochures met toegankelijke logies en daguitstappen, hebben we in 2023 ook een zoekfilter geïntegreerd op VisitFlanders.com. Zo kunnen sitebezoekers sneller info op maat vinden over toegankelijke bestemmingen

Daarnaast werden jaarlijks bijkomende toegankelijkheidslabels uitgereikt aan logies, infokantoren, bezoekerscentra en Mice venues.
Eind 2024 stond de totale teller op 303 A-labels, 114 A+-labels, één M-label en twee M+-labels.

Op 23 februari 2024 organiseerden we samen met Inter, het Vlaams expertisecentrum toegankelijkheid, voor de tweede keer een Ronde Tafel Toegankelijk Toerisme. Dit keer namen we de vakantiebeleving van mensen met een beperking onder de loep. Wat zijn geslaagde voorbeelden? Waar kunnen we nog stappen vooruit zetten? Ook verplaatsingen, verblijf, betaalbaarheid en ondersteunende zorg kwamen aan bod. Samen met de input uit eerdere trajecten verwerkten we de inzichten in een nieuw actieplan. Dat zal richting geven aan de werking rond toegankelijkheid en inclusie in de nieuwe beleidsperiode
Meet in Flanders Academy op 5 december 2024 stond volledig in het teken van toegankelijkheid en inclusie.

Toerisme Vlaanderen heeft ook de ambitie om ‘inclusie’ ruimer te benaderen dan de huidige werking rond toegankelijkheid.
Een inclusieve bestemming is immers een plek waar iedereen zich welkom, gerespecteerd en gewaardeerd voelt, ongeacht achtergrond, identiteit of capaciteiten. Dus ook ongeacht leeftijd.
Er zal dan ook een meerjarenplanning opgemaakt worden omtrent inclusie.
Op vlak van communicatie en marketing werd in 2023 al een inclusiescan uitgevoerd waarna een actieplan werd uitgerold om ook in beeld en taalgebruik aandacht te hebben voor de diversiteit in onze maatschappij.
In 2025 onderzoekt het agentschap of er nog onderbedeelde doelgroepen zijn waarvoor de toerisme sector nog inspanningen kan leveren.
Vanuit het aspect van intersectionaliteit, kunnen hier mogelijks acties uit voortvloeien die ook bijdragen aan en betere inclusie voor ouderen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

De volgende middelen werden ingezet binnen de hub kwaliteit in functie van de toegankelijkheidwerking.
2020: €316.000
2021: €365.000
2022: €235.000
2023: €235.000
2024: €260.000
2025: €350.000

Binnen andere hubs was er een geïntegreerde aanpak om ook binnen hun domein rekening te houden met toegankelijkheid, bijvoorbeeld bij subsidies, maar dit kan niet apart begroot worden.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Toegankelijkheid en inclusiviteit zijn nooit een "volbrachte missie".
Om alle domeinen binnen de vakantieketen optimaal toegankelijk te maken is er nog heel wat werk.
Een toegankelijke vakantieketen veronderstelt toegankelijke info, vervoer, horeca, beleving van erfgoed/natuur/culinair/fietsen en wandelen/congresdeelname, zorgondersteuning etc. Toerisme Vlaanderen heeft niet op alle aspecten evenveel impact. Daarom is goede samenwerking en bundeling van krachten met andere beleidsentiteiten (Gelijke Kansen, Agentschap Natuur en Bos, Sport Vlaanderen, Onroerend Erfgoed, Mobiliteit, CJSM etc) … en -niveaus en stakeholders belangrijk om de slagkracht te verhogen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Vlaanderen wil een vakantiebestemming zijn voor iedereen, met of zonder beperking..

Het is een ambitie die opnieuw terug te vinden is in de beleidsnota van minister Depraetere. Want 'toegankelijk toerisme' is toerisme, een bewustwording die Toerisme Vlaanderen ook in de komende beleidsperiode verder wil bevorderen. Toerisme Vlaanderen beschouwt toegankelijkheid daarbij als een sleutelelement voor een kwalitatieve toeristische beleving. Toegankelijk toerisme draagt immers bij aan de kwaliteit van de ervaring en tevredenheid van de bezoekers.

Dit principe maakt deel uit van een ruimere ambitie om van Vlaanderen een duurzame, inclusieve bestemming te maken en sluit bovendien perfect aan bij de visie van Reizen naar Morgen.

Een fysiek en mentaal toegankelijke vakantieketen is een voorwaarde om tot inclusie te kunnen komen. De aanpak om het toeristisch aanbod en de ontsluiting van informatie geleidelijk te verbeteren op vlak van toegankelijkheid, is gebaseerd op een actieplan met vier pijlers:

1. Inspiratie en informatie ontsluiten voor bezoekers met een beperking.
2. Het informeren, inspireren en ondersteunen van toeristische aanbieders.
3. Betaalbaarheid en het wegwerken van drempels waar men niet op eigen kracht overheen kan.
4. Toerisme Vlaanderen omarmt inclusiviteit

Binnen elke pijler worden een aantal concrete acties geformuleerd die bepalend zijn voor de toegankelijkheidswerking van Toerisme Vlaanderen in de volgende jaren.

Op die manier draagt de organisatie bij aan een florerende, inclusieve samenleving die niemand uitsluit.

Concreet betekent dit dat Toerisme Vlaanderen onder meer verder inzet op de verbetering van de toegankelijkheid van toeristische infrastructuur voor bezoekers met een (tijdelijke) beperking en ouderen. De inspanningen hebben betrekking op logies, infokantoren, toeristische attracties, musea, natuurbeleving, fiets- en wandelpaden, congressen en events en eigen patrimonium. We evalueren hoe we ook in de toekomst toegankelijkheidsvereisten en coaching kunnen voorzien bij subsidiëring of andere vorming van ondersteuning.
In het najaar plant Toerisme Vlaanderen een sensibiliseringscampagne naar de toeristische sector om het belang van een goede toegankelijkheid te duiden. Hieraan koppelen we een praktische toolbox om zelf aan de slag te gaan.
Om de bezoekers te ondersteunen zetten we in op het verzamelen en ontsluiten van betrouwbare toegankelijkheidsinformatie over de vakantieketen in Vlaanderen en Brussel. In de Interdepartementale Werkgroep Toegankelijkheid stemmen we af met andere entiteiten – zoals Mobiliteit, De Lijn, Sport Vlaanderen, ANB, ...- rond beleidsoverschrijdende projecten.

Actie 6: Via het Netwerk Iedereen Verdient Vakantie werken we persoonsgebonden drempels weg die kwetsbare Vlamingen zelf niet kunnen overwinnen

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Het Netwerk Iedereen Verdient Vakantie helpt mensen die vakantiedrempels ervaren, zoals mensen in armoede, mensen met een beperking of nieuwkomers. Het netwerk is uitgebreid en biedt nu ook ondersteuning via Vakantieschakel, een tool die vraag en aanbod verbindt. In de huidige legislatuur ligt de focus op mensen met financiële drempels en mensen met een beperking of chronische ziekte. Vakantieschakel faciliteert maatwerkoplossingen door specifieke vragen van vakantiegangers te koppelen aan toeristisch aanbod. In de komende beleidsperiode richt men zich op het optimaliseren en bekendmaken van Vakantieschakel om vakantiedrempels verder te verminderen.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Het beoogde resultaat was het verminderen van vakantiedrempels voor kwetsbare doelgroepen, waaronder ouderen, door het aanbieden van toegankelijk en inclusief toeristisch aanbod en door generieke en experimentele acties binnen het programma Iedereen Verdient Vakantie.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: de actie werd gerealiseerd via het Netwerk Iedereen Verdient Vakantie, ondersteund door Toerisme Vlaanderen op basis van het decreet Iedereen Verdient Vakantie, een experimentele projectoproep in 2023 en samenwerkingen met toeristische en culturele partners, waaronder musea.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: de resultaten zijn gedeeltelijk behaald? Er werden generieke acties opgezet die ook ouderen ten goede komen en er werd een experimenteel project ondersteund rond intergenerationele samenwerking in het Red Star Line Museum (looptijd 2024 – 2026). De effecten van dit project zullen na afloop verder geëvalueerd worden.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: ja, de resultaten van het experimentele project zullen gedeeld worden binnen het bredere netwerk. Daarnaast blijft Toerisme Vlaanderen inzetten op inclusie via verdere projectoproepen en kennisdeling binnen Iedereen Verdient Vakantie.
Andere opmerkingen: /

Actie 7: **We ondernemen acties in het beleidsdomein Onderwijs waarmee we de strijd aanbinden tegen de digitale uitsluiting van ouderen (impulsprogramma ICT)**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De digitalisering vergroot de kloof tussen bevoordeelde en sociaal kwetsbare groepen, waaronder ouderen.
Onderwijs wil de digitale competenties van ouderen verbeteren, omdat zij vaak ondersteuning nodig hebben bij het ontwikkelen van functionele digitale vaardigheden. Centra voor Basiseducatie spelen hierbij een belangrijke rol, maar het huidige ICT-opleidingsprofiel biedt onvoldoende mogelijkheden om tegemoet te komen aan de leervragen van laaggeletterde ouderen. De coronacrisis heeft deze behoefte extra benadrukt, en er wordt gekeken naar herziening van het opleidingsprofiel.
Verder klinkt de roep steeds luider om als samenleving rekening te blijven houden met wie deze vaardigheden (nog) niet (helemaal) onder de knie heeft. De 'Week van de Geletterdheid' richt zich op e-inclusie en het verminderen van digitale drempels voor laaggeletterde mensen, inclusief ouderen.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: digitale competenties van ouderen verbeteren

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: De Week van de Geletterdheid werkt met een jaarlijks maximaal budget van 12.500 euro, inclusief de kosten voor een tweejaarlijkse infodag Geletterdheid.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd? Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: Herziening van het ICT-opleidingsprofiel is niet gebeurd, de afgelopen jaren werd wel ingezet op de herziening van het OP "ICT in Educatieve context" in het secundair volwassenenonderwijs (SVWO) omdat door de coronacrisis de vraag naar opleiding voor leerkrachten op diverse niveaus sterk was toegenomen.
Ook werd het OP "Functioneel digitaal ondersteuner" ontwikkeld, dat werd ingediend begin 2024 en kan ingericht worden door de cvo vanaf 1/9/2024. Binnen het regelluwe kader, dat decretaal werd verankerd, werd de mogelijkheid geboden om open (ICT) modules van 10 lestijden in te richten. De Centra Basiseducatie en Volwassenenonderwijs kunnen zich bij het bepalen van de inhoud ervan richten op laaggeletterde mensen, inclusief ouderen.

Week van de Geletterdheid: In het werkingsjaar 2020 en 2021 was het thema van de week van de geletterdheid de digitale geletterdheid. De week was niet specifiek gericht op ouderen, maar de Vlaamse Ouderenraad was één van de partners en voorzag altijd wel acties in het kader van de

week. In het kader van het Vlaams Ouderenbeleidsplan werd dit opgenomen als: laaggeletterde mensen, inclusief ouderen. Zo maakten zij ook deel uit van het Lerend Netwerk E-inclusie = Het Lerend Netwerk e-inclusie, tot september 2020 gekend onder de naam 'expertengroep einclusie', is de laatste jaren een draaischijf geworden om kennis en expertise over e-inclusie uit te wisselen tussen steden, gemeenten en middenveldorganisaties (Link in de kabel, Digidak, Vlaamse ouderenraad,...). Sinds het voorjaar van 2019 wordt dit Lerend Netwerk georganiseerd door Mediawijs, VVSG en Vocvo. Sinds de coronacrisis is het belang van dit Netwerk enkel maar toegenomen en kreeg het een zeer belangrijke plaats in de werkzaamheden van het Plan Geletterdheid.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: Onderwijs heeft blijvend aandacht voor digitale inclusie

Andere opmerkingen: /

Actie 8: **We ondernemen acties in het beleidsdomein Onderwijs waarmee we de strijd aanbinden tegen de digitale uitsluiting van ouderen (impulsprogramma ICT)**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
De digitalisering vergroot de kloof tussen bevoordeelde en kwetsbare groepen waaronder ouderen. Onderwijs wil de digitale competenties van ouderen verbeteren, met kansen voor volwassenenonderwijs om ICT-opleidingen aan te bieden. Het EDUSPRONG-plan richt zich op het versterken van digitale vaardigheden bij kansengroepen. Centra voor Basiseducatie en Volwassenenonderwijs moeten inspelen op digitale leervragen met open modules.
Een ander inhoudelijk speerpunt is 'het volwassenenonderwijs vervult een belangrijke rol in het stimuleren van elke Vlaming om levenslang te blijven leren'. Deze ambitie wil men waarmaken door een promotiecampagne en opleidingskompas en een lokale doeltreffende informatieverstrekking te voorzien, met aandacht voor kansengroepen in samenwerking met lokale partners en bestaande initiatieven.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar: digitale competenties van ouderen verbeteren

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: Voor alle projecten en acties binnen Edusprong (dus breder dan opleidingskompas, communicatiecampagne en projectoproepen) werd 60 miljoen euro aan middelen voorzien.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd? Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten

Commentaar: Binnen de 2 Edusprong-projectoproepen naar de Centra Basiseducatie en Centra Volwassenenonderwijs zijn er 94 projecten die ingezet hebben op digitale vaardigheden, waarbij het project Versterken van digitale vaardigheden bij kort- en oudgeschoolde werkenden specifiek op ouderen focuste. Ook kwam er een regelluw kader (inmiddels decretaal verankerd) waarbij o.a. open modules van 10 lestijden voor ICT mogelijk werden.

In juni 2023 werden het opleidingskompas en een Vlaanderenbrede communicatiecampagne gelanceerd, waarbij ook ouderen in beeld kwamen die o.a. een taal leerden of met de tablet leerden werken.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: neen

Andere opmerkingen: /

Actie 9: **het Kenniscentrum Mediawijs heeft in zijn werking bijzondere aandacht voor (kwetsbare) ouderen**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De resultaten en aanbevelingen uit de doorlichting van het Vlaamse mediawijsheidsbeleid door het Departement CJM en het auditrapport 'stimuleren van mediawijsheid bij kwetsbare groepen' van het Rekenhof zijn verwerkt in de nieuwe subsidieovereenkomst 2022 – 2025 met het Kenniscentrum Mediawijsheid.

Het onderneemt specifieke initiatieven rond e-inclusie, gericht op kwetsbare doelgroepen, dmv informatie, werkpakketten, vormingsmomenten en studiedagen.

In het kader van het relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' wordt 250.000 euro geïnvesteerd in het project 'Iedereen Digitaal', dat zich richt op kwetsbare jongeren, mensen met een beperking en ouderen. Mediawijs coördineert dit project om een bovenlokaal digitaal inclusiebeleid te ontwikkelen en uit te rollen. Het doel is om sectoren en organisaties die met deze doelgroepen werken te ondersteunen en versnellen in hun digitale inclusiebeleid.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

- *beleidstool 'Digitale inclusie en mediawijsheid in welzijnsvoorzieningen' uitwerken in co-creatie met de 3 betrokken sectoren, zijnde sectoren die werken met kwetsbare jongeren, personen met een beperking of senioren*

- *prioriterings- en operationaliserings-oefening met de verschillende samenwerkingsverbanden leidend tot nieuwe ondersteunende materialen gebaseerd op aangegeven noden*
- *Inspiratiedag Digitale Inclusie*
-

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Relancemiddelen: 250.000 euro

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Ja.

Binnen Iedereen Digitaal Bovenlokaal werd de beleidstool 'Digitale inclusie en mediawijsheid in welzijnsvoorzieningen' doorheen 2022 en 2023 uitgewerkt in co-creatie met de 3 betrokken sectoren, zijnde sectoren die werken met kwetsbare jongeren, personen met een beperking of senioren. Het is gebaseerd op 22 (positieve) bouwstenen in vijf categorieën die organisaties kunnen helpen bij het opstellen van een beleid voor digitale inclusie en mediawijsheid. In 2023 werd de beleidstool verder uitgewerkt tot een vijftal producten voor de sectoren om aan de slag te gaan met hun beleid: een handleiding, de 22 bouwstenen, een legplan, een digitale template en een qualifio-omgeving met extra inspiratie. De komende jaren zal de bijhorende digitale omgeving blijvend uitgewerkt worden.

*Op basis van een bevraging in de betrokken sectoren werden in 2022 gekende materialen opgelijst en nadien geanalyseerd op format, thema, drempel en benodigde niveau. Deze analyse liet toe om de instrumenten te ontsluiten via de vernieuwde databank e-inclusie (*https://databank.e-inclusie.be/*).*

Tijdens de co-creatiesessies (zie OD1) hebben ze naast de creatie van een beleidstool (actie 1.3) ook een prioriterings- en operationaliserings-oefening gedaan met de verschillende samenwerkingsverbanden binnen de drie sectoren. Op deze manier waren ze in staat om gedurende eind 2022 en de eerste helft van 2023 voor elke sector twee specifieke instrumenten uit te werken en op te schalen. Deze leidde tot de creatie van zes verschillende ondersteunende materialen waarvan de betrokken sectoren zélf aangeven deze nood te hebben.

Het volledige traject culmineerde in de Inspiratiedag Digitale Inclusie (27/06/2023) waar de beleidstool en materialen werden voorgesteld. Het project werd finaal afgerond op 30 juni 2023. De eindverantwoording werd tijdig ingediend en werd positief beoordeeld door de administratie.

Mijlpalen:

- *Aantal deelnemersuren van personen uit organisaties die werken met kwetsbare jongeren, mensen met een beperking of senioren in het kader van het bovenlokaal digitaal inclusiebeleidsplan: geraamd 1750*

- *Effectief gerealiseerd= 4711*

- *Aantal uren vorming georganiseerd in het kader van het bovenlokaal digitaal inclusiebeleidsplan: geraamd 100*
  - *Effectief gerealiseerd = 103,75*

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met het Vlaams Kenniscentrum Mediawijs werd gekozen voor een meer doelgroepgerichte benadering. Zo werd een nieuwe doelstelling opgenomen specifiek gericht naar volwassenen, waarbij senioren ook werd opgenomen als één van de specifieke doelgroepen die hierbinnen worden bekeken.

"*O.D.1.4. Mediawijs stimuleert jaarlijks verantwoord en mediawijs smartphone-, sociale-media-, game-, nieuws- en AI-gebruik van volwassenen (bv. Senioren, laaggeletterden, anderstaligen,…) met informatie en activiteiten voor hen of wie met hen werkt.*

Andere opmerkingen: /

Actie 10: We rollen het actieplan 'Iedereen Digitaal' uit

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Het Vlaamse relancebeleid omvat projecten rond digitalisering en inclusie, waaronder het actieplan 'Iedereen Digitaal'.
Dit plan richt zich op internettoegang voor mensen met een laag inkomen via de UiTPAS, lokale e-inclusiewerking met computerruimten en vormingen, en de uitrol van toegankelijkheidstoetsen voor digitale diensten.
Lokale besturen spelen een centrale rol als partner in deze initiatieven.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar:

- Vlaamse lokale besturen zetten in op de regierol rond digitale inclusie op lokaal niveau. De doelstelling van het actieplan was om lokale besturen te ondersteunen bij het opzetten van een lokaal e-inclusiebeleid alsook bij acties rond de vier pijlers van digitale inclusie, namelijk toegang tot internet en toestellen, digitale competenties versterken, een ondersteuningsnetwerk voorzien en inzetten op digitale toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid. Er ging specifieke aandacht naar acties rond individuele toegang tot het internet op het thuisadres van kwetsbare burgers.
- Er wordt een ondersteuningsaanbod voorzien voor lokale besturen rond digitale inclusie.

- Het actieplan Iedereen digitaal wordt wetenschappelijk gemonitord en onderbouwd.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar:

- Financiering van lokale besturen (2022-2025, 23,8 mio euro): 2 subsidie-oproepen werden gelanceerd om een e-inclusiebeleid uit te bouwen en/of verder uit te rollen. Lokale besturen waren in de tweede oproep verplicht minstens één actie op te zetten rond individuele toegang tot internet voor kwetsbare burgers.
- Financiering van het Kenniscentrum Vlaamse Steden (2022-2024, 2,9 mio euro): uitrol van de City Deal 'E-inclusion by Design' waarin ze samen met District09, de 13 centrumsteden en de VGC experimenten en een toolbox opzetten rond gebruiksvriendelijkheid.
- Financiering van intermediairen (2021-2024, 2,3 mio euro): subsidies voor Mediawijs, VVSG en Inter om lokale besturen te ondersteunen met tools, netwerken en opleidingen.
- Overheidsopdracht voor de wetenschappelijke monitoring van het actieplan Iedereen digitaal (2022-2025, 1 mio euro).

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar:

- 189 lokale besturen en de VGC hebben via de 2 subsidie-oproepen ingezet op digitale inclusie op lokaal niveau.
- Mediawijs en VVSG organiseerden het lerend netwerk e-inclusie voor lokale besturen, de opleiding digitale inclusiecoach, de digihelper opleiding, thematische webinars en events zoals de inspiratiedag digitale inclusie,... De website www.e-inclusie.be werd vernieuwd en er werden verschillende tools ontwikkeld zoals de beleidstool digitale inclusie voor lokale besturen, werken met vrijwilliger digihelpers, digistarters bereiken, etc.
- Inter publiceerde een toolbox over digitale toegankelijkheid en ondersteunde lokale besturen via bijvoorbeeld intervisies, communicatie-initiatieven, etc.
- Het resultaat van de City Deal 'E-inclusion by Design' was een toolbox rond mensgericht ontwerpen voor lokale besturen.
- De Universiteit Gent en de Vrije Universiteit Brussel voerden het wetenschappelijke onderzoek uit en schreven (dd. mei 2025) 11 rapporten , bijv. over digitale inclusie en inclusieve digitale dienstverlening in Vlaamse lokale besturen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar:

De beleidsnota Gelijke Kansen 2025-2029 vermeldt dat er blijvend zal geïnvesteerd worden in een lokaal e-inclusiebeleid zodat de opgebouwde expertise en goede initiatieven verduurzaamd worden. Voor specifieke doelgroepen, zoals ouderen, mensen in kansarmoede of nieuwkomers zal

ingezet worden op een aanbod op maat. Er zullen ook bijkomende inspanningen worden geleverd op vlak van digitale toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid.

Vanaf 1 januari 2025 werden Mediawijs en VVSG erkend als partnerorganisatie digitale inclusie om onder andere lokale besturen verder te ondersteunen in digitale inclusie. Daarnaast werkt Inter in 2025 verder rond digitale toegankelijkheid. Zij werden bovendien aangesteld als controle- en ondersteuningsorgaan in kader van de Europese webtoegankelijkheidsrichtlijn.
Er werden nog geen andere acties opgezet.

Andere opmerkingen:
Na de zomer 2025 zal ABB in het kader van de functionele en financiële afrekening van de projecten uit de subsidie-oproepen een beter zicht op welke doelgroepen lokale besturen hebben bereikt**.**

Actie 11: We zetten meer in op communicatietechnologie

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Het ESF-project DOMINO van de Odisee-Hogeschool onderzoekt digitale zorginnovaties in de ouderenzorg, geïmplementeerd tijdens COVID-19, en de behoeften voor duurzame implementatie. Het project dat loopt van januari 2021 tot mei 2023, ontwikkelt een roadmap voor integratie van digitale zorginnovatie in ouderenzorg en onderwijs. Er wordt nadruk gelegd op gebruiksvriendelijke digitale toepassingen voor zowel zorggebruikers als zorgverleners.
Voor wat de thuiszorg betreft combineert het project hybride gezinszorg reguliere zorg met zorg op afstand en richt zich op het doorbreken van eenzaamheid en het versterken van digitale kennis.
Het vervolproject Hybride gezinszorg wil een operationeel model en kwaliteitskader ontwikkelen en de regelgeving en financiering aanpassen voor structurele dienstverlening.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
Dit vervolgproject ging van start op 1 september 2023 en liep tot en met 31 december 2024 en er werd een budget aan besteed van 249.000 euro.
In dit project diende de focus te liggen op de **verdere concretisering, validatie en het in kaart brengen van de randvoorwaarden voor een brede Vlaamse implementatie van hybride gezinszorg.** Dit betekende onder meer:

- Het uitdiepen van de bereidheid van mensen om voor dit aanbod te betalen; de "**willingness to pay**". Hierin moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de beeldzorg an sich en de 'hardware' (de tablet). Uit het pilootproject is duidelijk wat de bijkomende zaken betekenen voor gebruikers naar dagbesteding, vrijetijd, … Kortom de meerwaarde van het hebben van een tablet op zich. Maar willen ze ook specifiek voor het beeldzorgaanbod betalen? De inclusie van mensen met een eigen toestel moet verder in kaart gebracht en onderzocht worden;
- Het uitdiepen van de **gebruikersbijdrage.** Hieronder wordt begrepen het verder onderzoeken van een aantal realistische scenario's/valabele pistes en het verder concreet maken ervan;
- Zicht krijgen op het **volledig kostenplaatje** voor de organisatie: opleiding, laptops, overleg, …;
- Uitwerken van een **kader rond samenwerking en kennisdeling** tussen beeldbelverzorgende en klassieke verzorgende in functie van de gebruiker. Signaal- en informatie-uitwisseling in beide richtingen is noodzakelijk en hier zit net dé grote meerwaarde naar de gebruiker toe. Hoe verloopt de interactie en verhouding tussen beeldzorg en klassieke gezinszorg?;
- Uitwerken van een kader waarbij de koppeling naar de **zorgdoelen** gemaakt wordt. Op welke zorgdoelen wordt er ingezet via beeldzorg? Gezinszorg blijft zorg. Piste uitdenken waar die zorgdoelen in verweven zitten;
- **Vorming, omkadering, coaching, gespreksleidraden, … van het personeel.** De vaardigheden van een verzorgende klassieke gezinszorg, zijn niet dezelfde vaardigheden als het profiel waarnaar je zoekt voor de beeldbelverzorgende. Ook vorming naar mediawijsheid is cruciaal naar bescherming van gebruikers en personeel;

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: Via een ad hoc subsidie (249.000 euro) werden middelen toegekend aan i-mens vzw.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar:

De verschillende facetten die vooropgesteld waren in het projectplan en het subsidiebesluit ervan werden onderzocht.

Er werd door de projecthouders ingezet op:

- Het uitdiepen van de bereidheid van mensen om voor dit aanbod te betalen;
- Het uitdiepen van de gebruikersbijdrage;
- Zicht krijgen op het volledig kostenplaatje voor de organisatie;
- Uitwerken van een kader rond samenwerking en kennisdeling tussen beeldbelverzorgende en klassieke verzorgende in functie van de gebruiker;
- Uitwerken van een kader waarbij de koppeling naar de zorgdoelen gemaakt wordt;

- Vorming, omkadering, coaching, gespreksleidraden, … van het personeel.

Ondanks de grote inspanningen van de projecthouders en de gestructureerde aanpak van het project, blijven de resultaten van het project echter zeer beperkt. Er namen slechts 3 diensten en 11 gebruikers actief deel aan het project. Er bleven een aantal drempels blokkerend voor het project, waardoor het onderzoek niet representatief (te kleine steekproef) is en de methodiek niet klaar is om Vlaanderen breed te gaan implementeren.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: Op dit moment wordt bekeken hoe deze methodiek eventueel verder kan evolueren.

Andere opmerkingen: /

Actie 12: We erkennen de Vlaamse Ouderenraad als representatieve ouderenraad voor Vlaanderen

Info uit het ouderenbeleidsplan:
We streven ernaar ouderen een stem te geven in het beleid via een adviesorgaan dat hen op Vlaams niveau vertegenwoordigt. Dit adviesorgaan wordt betrokken bij het volledige beleidsproces, van voorstel tot evaluatie, en kan ook op eigen initiatief inspraak hebben.
De Vlaamse Ouderenraad adviseert over alle zaken die ouderen aangaan en volgt de ontwikkelingen in het ouderenbeleid. Daarnaast informeert, sensibiliseert en onderzoekt de raad om het beleidswerk voldoende te kunnen voeden. Voor zijn opdrachten betrekt de Vlaamse Ouderenraad een brede groep ouderen en organisaties en werkt samen met deskundigen uit diverse beleidsdomeinen.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:

- We hopen met de aanstelling van de Vlaamse ouderenraad als stem van de ouderen hen voldoende maatschappelijke slagkracht te geven in Vlaanderen en Brussel en om een samenleving te bevorderen die actief ouder worden mogelijk maakt.
- De Vlaamse ouderenraad ondersteunt overheden en ouderen op het terrein om een inclusief ouderenbeleid te ontwikkelen en neemt initiatieven die de inspraak van ouderen in dat beleid realiseren of versterken. Daartoe volgt de raad de ontwikkelingen in het ouderenbeleid op en heeft ze oog voor de behoeften en de participatie van ouderen. Daarnaast heeft de Vlaamse ouderenraad de opdracht om te informeren, sensibiliseren, signaleren en onderzoeken om het beleidswerk voldoende te kunnen voeden en om een klankbord te kunnen zijn voor de vele ouderen in Vlaanderen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar:

- In 2020: 589.922 euro
- In 2021: 591.592 euro
- In 2022: 814.582 euro
- In 2023: 844.524 euro
- In 2024: 936.000 euro
- En in 2025: 943.000 euro (exclusief eindindexering)

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: ja, met de Vlaamse Ouderenraad is een beheersovereenkomst afgesloten om bovengenoemde opdrachten op zich te nemen. Jaarlijks geeft de organisatie aan welke taken zij hiervoor uitvoert. Dit is terug te vinden in de jaarverslagen van de organisatie.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: voor de nieuwe legislatuur wordt een nieuw erkenningsbesluit voorzien.

Andere opmerkingen: /

Actie 13: **We erkennen de Vlaamse Ouderenraad en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) als relevante partnerorganisaties om een sterk(er) lokaal ouderenbeleid te realiseren**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De Vlaamse regering erkent 2 relevante partnerorganisaties voor de periode van 2020 - 2025, de Vlaamse Ouderenraad en de VVSG, om ouderen en beleid lokaal samen te brengen. Deze organisaties ondersteunen lokale besturen en ouderen bij het ontwikkelen van een inclusief ouderenbeleid en versterken de inspraak van ouderen. Ze leggen de nadruk op zorgzame buurten, met speciale aandacht voor dementie en eenzaamheid. Lokale besturen en ouderenraden worden betrokken via een participatieve benadering.

Eind 2020 werd met de beide partnerorganisaties een beheersovereenkomst afgesloten voor een vijfjarig engagement om het lokale ouderenbeleid te versterken.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: voldoende ondersteuning kunnen bieden aan de lokale besturen voor het lokale ouderenbeleid.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: elk jaar is een budget voorzien van 140.000 euro
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: ja, wij hebben 2 organisaties aangesteld die de ondersteuning van de lokale besturen op zich namen, nl. de Vlaamse Ouderenraad via de lokale ouderenadviesraden en de VVSG via de ambtenaren en de mandatarissen voor het ouderenbeleid.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: er is een oproep gelanceerd voor de aanstelling van nieuwe relevante partnerorganisaties.
Andere opmerkingen: /

Actie 14: We ondersteunen en bevorderen kwalitatieve ouderenbeleidsparticipatie op alle beleidsniveaus
Info uit het ouderenbeleidsplan: In een leeftijdsvriendelijk Vlaanderen wordt ingezet op kwalitatieve en representatieve beleidsparticipatie van ouderen op verschillende niveaus. Vanaf 2022 neemt de Vlaamse Ouderenraad de ondersteuning van regionale en interregionale ouderenbeleidsparticipatie over van het Departement WVG. Deze platforms fungeren als lerend netwerk en uitwisselingsplatform voor ouderenraden, verenigingen en vrijwilligers, met als doel een sterkere inspraak van ouderen en een inclusief ouderenbeleid te realiseren.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: om beleidsparticipatie van ouderen op alle niveaus mogelijk te maken.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: op jaarlijkse basis wordt 192.000 euro voorzien. De opdracht is begin 2022 overgedragen aan de Vlaamse Ouderenraad.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?*

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: ja.
Als voorbereiding op een vlotte overdracht werd er in 2021 intens overlegd met de Vlaamse Ouderenraad.
In die optiek werd per RPO en ISO een SWOT-analyse gemaakt zodat er een vlotte doorstart kon gemaakt worden.
Er werd ook meegewerkt aan het uitschrijven van een functieprofiel voor de aan te werven regionale medewerkers van de Vlaamse Ouderenraad.
Er werden effectief 2,5 VTE regionale medewerkers aangeworven. De RPO's en ISO's werden verdeeld onder deze équipe. Er was de voorbije jaren wat personeelsverloop.
Tot medio 2022 was het team LSB betrokken. Vervolgens werd het door het team LSB volledig losgelaten.
De Vlaamse Ouderenraad heeft de werking grotendeels verdergezet. Er werd vanaf 2022 wel meer afgestemd tussen de regionale werking en de algemene werking van de Vlaamse Ouderenraad.
Doelstelling bleef: mogelijkheid bieden tot ervaringsuitwisseling van leden van lokale ouderenadviesraden en ingaan op vormingsbehoeften om zo de kwaliteit van de lokale ouderenparticipatie te optimaliseren via de inzet van 2,5 VTE regionale medewerkers Vlaamse Ouderenraad en het behouden/aantrekken van geëngageerde ouderen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: de opdracht is mee opgenomen in het takenpakket van de Vlaamse Ouderenraad.

Andere opmerkingen: /

Actie 15: **We evalueren de wijze waarop de lokale besturen een lokaal inclusief ouderenbeleid realiseren en hoe de participatie van (kwetsbare) ouderen aan de samenleving wordt gewaarborgd**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Lokale besturen moeten inclusieve omgevingen creëren waarin elke burger kwaliteitsvol kal leven en participeren. De Vlaamse overheid stimuleert de betrokkenheid van ouderen bij het beleid en bevordert een brede inspraak van alle burgers. Sterke ouderenraden dragen bij aan een leeftijdsvriendelijke gemeente door de noden van ouderen te vertegenwoordigen.
De Vlaamse overheid zal evalueren hoe lokale besturen een inclusief ouderenbeleid realiseren en de participatie van ouderen waarborgen.
In het najaar van 2022 wordt een hybride congres georganiseerd om thema's zoals de impact van de coronapandemie en de beleidsdeelname van ouderen te bespreken.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar:
In artikel 10 van het *decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen van 7 december 2012* wordt expliciet gevraagd om uiterlijk tegen het einde van het derde jaar na inwerkingtreding van het decreet een evaluatie te maken over de wijze waarop de lokale besturen een *inclusief lokaal ouderenbeleid* realiseren en daarin de *participatie van de ouderen* waarborgen. Vorige legislatuur was deze evaluatie nog niet uitgevoerd, en met dit onderzoek wil men hier aan bijdragen. Meer bepaald biedt de onderzoeksresultaten zicht op:

1. De mate waarin, en wijze waarop, Vlaamse lokale besturen een inclusief lokaal ouderenbeleid voeren.
2. De mate waarin, en wijze waarop, ouderen participeren in het lokaal beleid.

Daarnaast wil men vanuit de onderzoeksresultaten een aantal beleidsaanbevelingen formuleren voor lokale besturen om in hun gemeente verder werk te maken van een inclusieve en toegankelijke omgeving, waar actief ouder worden wordt gepromoot. Bij dat alles is er uiteraard ook aandacht voor de specifieke situatie van kwetsbare ouderen (gezondheidssituatie, socio-economische positie, ...).

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: voor het onderzoek werd 180.000 euro ingezet.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: het onderzoek was in 2023 afgerond. Het biedt een antwoord op de onderstaande onderzoeksvragen:

1. In welke mate voeren lokale besturen een inclusief en participatief lokaal ouderenbeleid?
2. Op welke wijze krijgt dit inclusief en participatief lokaal ouderenbeleid vorm?
3. Welke factoren determineren de mate van inclusief en participatief werken?
4. Welke factoren determineren de wijze van inclusief en participatief werken?

Om deze vragen te beantwoorden baseren de onderzoekers zich op een kwantitatieve analyse van bestaande data uit het BAS-onderzoek (Belgian Ageing Studies), een kwalitatieve analyse
van een aantal participatie-cases, en een kwantitatieve analyse van eigen verzamelde survey-data bij Vlaamse lokale besturen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: neen.

Andere opmerkingen: /

Actie 16: **We ambiëren een betere representatie van de ouderen op de televisiezenders van de VRT**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De VRT heeft diversiteit en toegankelijkheid verankerd in haar missie en beheersovereenkomst 2021 – 2025. Ze streeft naar een representatief aanbod met speciale aandacht voor ouderen, vrouwen, personen met een buitenlandse herkomst, mensen in armoede, diverse seksuele identiteiten en personen met een handicap. De VRT wil mensen inclusiever tonen, en niet alleen op basis van hun specifieke handicap, geaardheid, achtergrond, leeftijd, enz.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar:

Met deze actie werd beoogd dat de VRT, als publieke omroep, in haar televisiezenders en bredere aanbod een meer representatieve en genuanceerde beeldvorming van ouderen nastreeft. Dit betekende concreet:

- ouderen zichtbaar maken als volwaardige en diverse actoren in de samenleving,
- vermijden dat ouderen uitsluitend of stereotiep worden getoond vanuit hun leeftijd, kwetsbaarheid of zorgnood,
- en ervoor zorgen dat ouderen in uiteenlopende rollen aan bod komen (bv. als experten, gasten, deelnemers of personages), in lijn met de maatschappelijke diversiteit.

Deze doelstelling sluit aan bij de bredere ambitie van de VRT om via haar aanbod een afspiegeling van de diverse Vlaamse samenleving te bieden, waarbij leeftijd expliciet als diversiteitsdimensie wordt meegenomen binnen het inclusiebeleid.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar:

De VRT zette voor deze actie geen afzonderlijk project of apart instrument specifiek voor ouderen in, maar werkte via bestaande structurele middelen binnen haar diversiteits- en inclusiebeleid, waaronder:

- de Diversiteitsmonitor, waarmee de VRT de representatie en beeldvorming van verschillende groepen, inclusief ouderen, opvolgt;
- inhoudelijke richtlijnen en ondersteuning voor redacties en makers rond inclusieve beeldvorming, met aandacht voor leeftijd;
- begeleiding door de interne adviseur diversiteit en inclusie bij programmatie en productie;
- integratie van leeftijdsdiversiteit binnen de jaarlijkse rapportering in uitvoering van KPI 28 van de beheersovereenkomst.

Deze aanpak kadert in een bredere beleidsvisie waarbij leeftijd niet los wordt behandeld, maar als onderdeel van een intersectionele benadering van diversiteit.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar:
VRT liet een jaarlijkse monitor diversiteit uitvoeren om de representatie van groepen met verschillende inclusiekenmerken in kaart te brengen. De diversiteitsmonitoren tot en met 2022 zijn publiek toegankelijk via de website van de VRT: https://www.vrt.be/nl/over-ons/onze-opdracht/resultaten/onderzoeksresultaten. Daarna werden ze nog steeds uitgevoerd, maar niet meer publiek toegankelijk gemaakt. Ze werden wel steeds gedeeld met de middenveldorganisaties in het inclusienetwerk VRT.

De beoogde resultaten werden gedeeltelijk gerealiseerd.

65-plussers blijven ondervertegenwoordigd bij vaste schermgezichten en presentatoren. VRT hanteert namelijk het beleid dat werknemers met pensioen gaan op de wettelijke pensioenleeftijd, waardoor er voldoende nieuwe instroom is. Dit verklaart mee waarom zij bij VRT ondervertegenwoordigd zijn in vergelijking met hun aandeel in de Vlaamse bevolking. Voor de leeftijdsgroep 50-64 jaar benadert de representatie wel het aandeel in de Vlaamse bevolking,

50- en 60-plussers komen in een brede waaier aan programma's aan bod: als deelnemers in Homo Universalis, als acteurs in Knokke-Off, #LikeMe en Thuis, als experten bij VRT NWS en Sporza, en als gasten in De Afspraak, Ik vraag het aan, diverse podcasts en radioprogramma's (op o.a. Radio Bene). Daarnaast zijn er programma's die zich specifiek op deze leeftijdsgroep richten en maatschappelijke thema's aansnijden die voor hen bijzonder relevant zijn, zoals Hotel Romantiek en Restaurant Misverstand. Een kwalitatieve representatie vindt VRT daarbij belangrijker dan een exacte weerspiegeling van hun aandeel in de bevolking.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar:
In de beheersovereenkomst 2026-2030 met VRT is opgenomen dat VRT jaarlijks rapporteert over hoe ze werk maakt van een meer evenwichtige en inclusieve beeldvorming en hoe ze inzet op meer diversiteit in haar personeelsbestand. Daarbij geeft VRT ook aan waar verdere inspanningen nodig zijn en welke concrete stappen ze zal ondernemen.

Andere opmerkingen: /

Actie 17: We brengen een realistisch beeld van ouderen in onze communicatie-initiatieven
Info uit het ouderenbeleidsplan: De representatie van ouderen beïnvloedt onze bewuste en onbewuste houdingen en hoe we met ouderen omgaan. De Vlaamse overheid wil ageisme bestrijden door een realistisch en genuanceerd beeld van ouderen te tonen in haar communicatie-initiatieven. Dit wordt benadrukt tijdens themadagen en in publicaties zoals het tijdschrift 'Weliswaar'.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: men hoopte een realistische beeldvorming over ouderen te kunnen realiseren aan de hand van een genuanceerde beeldvorming via de communicatiekanalen van de overheid.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: geen extra budget. Er werd beroep gedaan op het bestaande communicatiebudget.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: ja, bijkomende aandacht voor de communicatie over de oudere doelgroep werd door de verschillende communicatiediensten opgenomen, meer in het bijzonder door de communicatiediensten van het beleidsdomein WVG.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: ja. om een genuanceerde beeldvorming van ouderen te realiseren volstaan eigen communicatie-acties niet. De komende legislatuur moet de negatieve beeldvorming over ouderen grondig worden aangepakt, met daaraan gekoppeld de negatieve beeldvorming van ouderenzorg. Dit leidt op zijn beurt tot een lage interesse voor het werken in de (ouderen)zorg.
Andere opmerkingen: er is de stereotypering van ouderen die niets meer bijdragen aan de maatschappij omdat ze onproductief zijn.

Speerpunt 2: We investeren in een kwaliteitsvolle en betaalbare ouderenzorg

Actie 18: We verdiepen en verbreden de koepelcampagne 'Sporters beleven meer' naar de doelgroep ouderen om actief ouder worden te bevorderen
Info uit het ouderenbeleidsplan: Sport Vlaanderen ontwikkelt filmpjes om via sociale media ouderen te motiveren en drempels te verlagen, met een focus op levensfases ipv leeftijd. De campagne richt zich vooral op Vlamingen die net met pensioen zijn of binnenkort op pensioen gaan, en voorheen weinig sportief was, om hen aan te moedigen meer te bewegen en te sporten. Er wordt gekozen voor een inclusieve benadering waarbij ouderen ook in andere campagnes worden betrokken. Daarnaast wordt een preventief bewegingsbeleid in welzijns- en zorgvoorzieningen geïmplementeerd, met methodieken zoals Kwispelstappers en Bewegen Op Verwijzen. Een pilootproject van de VVSG zal in 2022 starten om lokale dienstencentra te betrekken bij het versterken van gezondheidsvaardigheden van hun gebruikers. Ook in het kader van hybride gezinszorg (beeldbellen_actie 11) zal verder onderzocht worden of deze alternatieve vorm van gezinszorg een extra stimulans kan zijn om bepaalde thema's vanuit gezondheidsbevordering bespreekbaar te maken met de gebruikers en of dit dan ook effectief tot resultaat leidt.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: De deelcampagne 'Meer tijd voor sport' had als doel: - Doelgroep overtuigen van het belang van sport en bewegen - De weg wijzen naar het bestaande sportaanbod - De campagne vormgeven op een positieve, leuke en uitnodigende manier, ver weg van de clichés -
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: De campagne is gerealiseerd binnen de reguliere kredieten van Sport Vlaanderen.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?*

Commentaar:
We hebben deze actie omgevormd tot een volwaardige deelcampagne ‘Meer tijd voor sport’ onder de koepelcampagne ‘Sporters beleven meer’. De campagne werd gelanceerd in januari 2024. Deze acties werden ondernomen:

- Op 21/1 is er een bijlage van De Zondag verschenen, met volgende redactionele inhoud
    - Bijdrage van Cedric Arijs – bewegingspsycholoog
    - Goede praktijken van sportaanbieders
    - Getuigenissen van 4 mensen binnen de profielen van de vooraf gedefinieerde persona’s
    - Interview met Lieve Blanquaert
    - Aandacht voor krachttraining
    - Oproep tot inschrijvingen op de nieuwsbrieven
- Er is een samenwerking geweest met Radio2 voor radiospots en een themaweek op Benebene
- Voor sociale media zijn drie sensibiliserende video’s gemaakt en werd er geactiveerd om in te schrijven op de nieuwsbrieven. 3904 personen hebben de nieuwsbrief ontvangen.
    - Gedurende vijf weken kreeg men elke week een nieuwsbrief met tips, winacties en concrete oefeningen voor thuis
- Advertentie in Plus Magazine
- Via sportdiensten
- Via de centra van Sport Vlaanderen

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar:
In de komende legislatuur zullen we blijvende aandacht hebben voor ouderen in de campagnes van Sport Vlaanderen. Er moet nog bepaald worden of er nog specifieke deelcampagnes worden ontwikkeld.

Andere opmerkingen:
/

Actie 19: We onderzoeken de bevordering van de implementatie van de praktijkrichtlijnen ‘valpreventie’ in de thuissetting

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Er loopt een pilootproject voor valpreventie in de thuiscontext, gericht op het implementeren van richtlijnen in de thuiszorg. Het project heeft drie doelstellingen: verkennen hoe de richtlijnen kunnen worden geïmplementeerd, een implementatiestrategie ontwikkelen en de implementatie evalueren via een pilootstudie.

In 2020 werd een literatuurstudie en contextanalyse gestart, die de basis vormden voor het pilootproject in 2021. De bedoeling van dit pilootproject is dat zorgverleners de praktijkrichtlijnen toepassen. Hiervoor zal een implementatieplan worden opgemaakt. Verschillende actoren, waaronder koepel- en zorgorganisaties en academische instellingen, zijn bij het project betrokken.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: In kaart brengen van de haalbaarheid om ouderen te bereiken met groepssessies valpreventie via lokale dienstencentra.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: Voor procesbegeleiding in de thuissetting in kader van het BE-EMPOWERed programma werd 273.732 euro uitgetrokken (looptijd: 1/12/2022 t.e.m. 31/12/2024).
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Het project werd positief geëvalueerd.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Be-empowered wordt verder uitgerold in Vlaanderen door het Expertisecentrum val- en fractuurpreventie Vlaanderen (EVV).
Andere opmerkingen: /

Actie 20: We werken aan preventie van gezondheidsschade door tabak, alcohol en drugs
Info uit het ouderenbeleidsplan: De partnerorganisatie VAD richt zich op actieve ouderen met de folder ‘langer gezond genieten’ om bewustwording en draagvlak rond alcoholgebruik te creëren. In 2024 komt er een update van de visietekst over alcoholgebruik bij zorgbehoevende ouderen, en in 2025 wordt een methodiek voor de preventie van alcoholmisbruik ontwikkeld. Voor psychofarmacagebruik bij 55-plussers wordt in 2022 een visietekst opgesteld en in 2023 methodieken voor deskundigheidsbevordering en taboedoorbreking. Er wordt blijvend ingezet op procesbegeleiding binnen zorg en welzijn om preventiemethodieken ingang te doen vinden. Coaching voor intermediairs en Logo’s rond alcohol- en psychofarmagebruik bij ouderen wordt recurrent voorzien. Tabakspreventie verloopt via bestaande diensten zoals Tabakstop.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Preventie van middelengebruik bij ouderen
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: De acties rond alcohol en psychofarmaca maken deel uit van de beheersovereenkomst met VAD als partnerorganisatie binnen het preventief gezondheidsbeleid.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Folder alcohol en visietekst alcohol zijn opgeleverd. Visietekst psychofarmaca en folder 'medicatie voor slaap, verdriet en onrust' zijn opgeleverd. Deskundigheidsbevordering voor CGG preventiewerkers wordt voorzien. CGG preventiewerkers staan in voor de ondersteuning van de implementatie van methodieken.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Het project "procesbegeleiding Zorg en Welzijn", waarin onder andere gewerkt wordt rond psychofarmaca bij ouderen loopt tot eind 2028.
Andere opmerkingen: /

Actie 21: We onderzoeken preventieve mondzorg
Info uit het ouderenbeleidsplan: Er wordt een behoefteanalyse uitgevoerd om de mondzorg van kwetsbare ouderen in de thuiszorg te evalueren. Indien nodig, wordt een wetenschappelijk onderbouwd pilootproject ontwikkeld, afgestemd op de regionale organisatie of het type thuiszorgorganisatie. De analyse richt zich op preventie, vroegtijdige detectie en doorverwijzing van mondzorgproblemen. Uit de behoefteanalyse zal blijken of een gemeenschappelijke aanpak voor personen met een beperking vereist is. Input en feedback uit eerdere projecten zoals 'de Mondzorglijn' en 'de Mondzorglijn Plus' worden hierbij gebruikt.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: De noden van zowel relevante intermediairs als de beoogde doelgroepen worden in kaart gebracht. Op basis van de behoefteanalyse wordt bepaald of een afzonderlijke aanpak voor beide doelgroep gewenst is.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: Deze actie maakt deel uit van een beheersovereenkomst (BHO) met de partnerorganisatie rond preventieve mondzorg voor kwetsbare groepen (totale bedrag BHO voor werkingsjaar 2024: 585.000 euro). De concrete kost verbonden aan deze actie kan niet worden vastgesteld.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: ja.

Voor de realisatie van deze actie werd gebruikgemaakt van:

- Input uit andere projecten zoals de Mondzorglijn, de Mondzorglijn Plus en Ieders Mond Gezond
- Het rapport over mondzorgnetwerken bij personen met een beperking (2020)
- Overlegmomenten met thuiszorgorganisaties
- Focusgroepgesprekken
- Inzichten uit internationale parallelle projecten

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: In 2025 staan co-creatie sessies gepland met professionals uit de thuiszorg.

Andere opmerkingen: /

Actie 22: We willen goede mondgezondheid promoten voor kwetsbare thuiswonende ouderen

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Het beleidsdoel van Gerodent PLUS is het bevorderen van mondgezondheid en continuïteit in mondzorg voor kwetsbare thuiswonende ouderen in eerstelijnszones.
Dit wordt bereikt door het verbeteren van interprofessionele samenwerking, toegang tot zorg en afstemming tussen reguliere en mobiele tandheelkundige zorg. Het project verloopt in 3 stappen.
UGent werkt onder meer samen met Gezonde Mond en VIVEL om dit te realiseren.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar: Bevorderen van goede mondgezondheid en continuïteit in mondzorg voor kwetsbare thuiswonende ouderen in eerstelijnszones. Dit door middel van 3 stappen;

1. Needs assessment= in kaart brengen van kennis, noden en barrières m.b.t. dagelijkse mondzorg en het tandartsbezoek bij kwetsbare thuiswonende ouderen en hun informele zorgdragers, evenals een inventarisatie van de huidige mondgezondheidsacties binnen twee eerstelijnszones (ELZ), de interprofessionele samenwerking en wat er wordt onderwezen m.b.t. mondgezondheid aan hogescholen en universiteiten.
2. Intervention development= interventies worden ontwikkeld t.a.v. zowel de zorgdragers als de zorgvragers, op basis van de resultaten en inzichten uit stap 1.
3. De interventies, die aansluiten op de noden op het terrein en de lokale context, worden geïmplementeerd en geëvalueerd in vier ELZ. De interventies met een positieve evaluatie worden gebundeld in een toolbox met het oog op verdere implementatie over heel Vlaanderen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: Deel 1 van het project Gerodent plus (omvat stap 1 / 2) werd gerealiseerd via een projectsubsidie aan Universiteit Gent van 460.951,26 euro (looptijd project 01/12/21 tem 31/08/24).
Deel 2 van het project Gerodent plus (omvat stap 2 / 3) is lopende via een projectsubsidie aan Universiteit Gent van 629.000 euro (looptijd project 01/09/24 tem 31/08/26).

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar:
Deel 1 Gerodent plus: Een uitgebreide needs assessment t.a.v. zowel ouderen, mantelzorgers als professionals – en dit zowel kwantitatief als kwalitatief- werd uitgevoerd en resultaten zijn beschikbaar. Er werd samengewerkt met verschillende partners (Gezonde Mond,

Gezondheidsmakers, VIVEL,..) voor ondersteuning bij datacollectie, informatie en discussie over de bekomen resultaten. Op basis van de needs assessment werden verschillende interventies ontworpen met gekoppelde programma uitkomsten, t.a.v. kwetsbare thuiswonende ouderen en hun mantelzorgers en t.a.v. zorgprofessionals (huisartsen, apothekers en mondzorgprofessionals);
Deel 2 Gerodent plus: De implementatie van de verschillende interventies in vier ELZ loopt momenteel. Op basis van een proces- en effectevaluatie zullen de interventies worden bijgestuurd en gebundeld in een toolbox.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: We wachten de evaluatie van het project af.

Andere opmerkingen: /

Actie 23: **We onderzoeken baarmoederhalskanker met mogelijkheid tot aanpassing van de informatie en de sensibilisering van het Bevolkingsonderzoek Kanker**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Het Centrum voor Kankeropsporing (CvKO) heeft toestemming gekregen voor individuele sensibilisatie van nooit-gescreende vrouwen. Stichting Kankerregister (SKR) koppelt hiervoor de doelpopulatie met gegevens van het Intermutualistisch Agentschap (IMA) en het Cytohistopathologieregister-cervix. Vrouwen zonder staalnamegegevens worden gecontroleerd op uitsluiting vanwege baarmoederhalskanker of baarmoederverwijdering. Indien niet uitgesloten, worden zij opgenomen in de sensibilisatielijsten.
Enkel vrouwen die minstens tweemaal zijn uitgenodigd voor het bevolkingsonderzoek en minstens 28 jaar oud zijn, komen in aanmerking.
Het onderzoek wordt opgestart in 2019 voor de groep 50+ en verdergezet in 2020.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar: Evalueren van de effectiviteit van verschillende methoden om nooit-gescreende vrouwen te informeren en zich aan te zetten tot zich te laten screenen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: Dit was een actie binnen de beheersovereenkomst met het CvKO voor uitvoering van de bevolkingsonderzoeken naar kanker. In 2019 bedroeg de beheersovereenkomst in zijn totaal 7,2 miljoen euro.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: De resultaten van de studie bij nooit-gescreende vrouwen van 50 en ouder tonen aan dat tekstuele en lay-out-matige aanpassingen in de brief, folder of enveloppe nauwelijks leiden tot een winst in respons. Meldingen sturen naar het EMD van de GMD houdende huisarts leidt tot het beste resultaat, maar ook dit is een minimale winst. Om nooit gescreende vrouwen ouder dan 50 jaar aan te zetten tot preventieve screening zijn andere interventies noodzakelelijk.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: Afhankelijk van de resultaten van de pilootonderzoeken over de HPV zelfafname, zal bekeken worden op welke manier deze zelfafnametest kan geïmplementeerd worden in het Vlaams Bevolkingsonderzoek Baarmoederhalskanker.

Andere opmerkingen: /

Actie 24: **We zetten een voedingsbeleid op ter preventie van ondervoeding in de thuiszorg**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
De bestaande methodieken en materialen voor het opzetten van een voedingsbeleid ter preventie van ondervoeding in lokale dienstencentra en woonzorgcentra worden aangepast en vertaald naar de thuiszorg.

De methodieken en materialen zoomen in op 3 thema's die invloed hebben op ondervoeding, namelijk de maaltijden, de maaltijdomkadering en de zorgtoeleiding. Afhankelijk van het soort thuishulp (bijv. voor thuisverpleging) kan ook 'screening' een onderdeel zijn.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
De materialen, o.a. brochure preventie van ondervoeding bij ouderen, steekkaart screening die mensen in de omgeving van ouderen ondersteunt om te weten wat te doen bij een vermoeden van ondervoeding, de webpagina preventie ondervoeding voor thuiswonende ouderen en e-learning zijn gekend bij relevante eerstelijnsprofessionals.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
- **Communicatie in samenwerking met partners**. Dit gebeurt op vraag van partners en op basis van opportuniteiten die Gezond Leven ziet. O.a. nieuwsbrief Gezond Leven en VIVEL
- Via **artikels vaktijdschriften.** o.a. tijdschrift voeding en dieetkunde

- Deelname aan **beurzen voor professionals**: ad hoc te bekijken. O.a. stand op beurs tijdens Leerstoel PAZOE eindevent
- Via relevante **opleidingen, overlegmomenten, adviesvragen**. O.a. IPSA-navorming voor Apothekers (ongeveer 1x/maand)
- Via preventiemethodieken.be
- Periodiek update webpagina's Gezond Leven (website Vlaams Instituut Gezond Leven)

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd? In uitvoering.
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: werking is lopende.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: verderzetting van bovenstaande werking, geen aparte actiefiche rond preventie ondervoeding in de thuiszorg.

Andere opmerkingen: Geen specifieke actie naar thuiszorg rond ondervoeding, maar we bieden wel materialen aan rond ondervoeding bij ouderen die ook door thuiszorg gebruikt kunnen worden.

Actie 25: We willen onderbouwde preventiemethodieken meer ingang doen vinden in Zorg en Welzijn

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Het project 'Procesbegeleiding Zorg en Welzijn' heeft als doel om preventiemethodieken beter te implementeren in zorg- en welzijnsinstellingen, als onderdeel van het strategisch plan 'De Vlaming leeft gezonder in 2025'. De overheid stelt procesbegeleiders ter beschikking om organisaties te ondersteunen bij de toepassing van deze methodieken.
Het project start in woonzorgcentra en breidt later uit naar thuiszorg en andere sectoren. Momenteel lopen er pilootprojecten rond mondzorg en ondervoeding.
Thema's zoals mondgezondheid, psychofarmaca, valpreventie en ondervoeding worden aangeboden, met mogelijke uitbreiding naar andere thema's in de toekomst.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:

Het doel van de actie is het opmaken van een preventiebeleid rond verschillende beleidsthema's in de setting Zorg en Welzijn, specifiek in woonzorgcentra en lokale dienstencentra.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: Het BVR van 15 december 2017 van 3.785.000 euro loopt tot 31 december 2028.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Er hebben zich op heden 455 organisaties ingeschreven. In totaal zijn **70 trajecten volledig afgerond** en zijn er **126 lopende trajecten** in WZC.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Indien de pilootfases positief geëvalueerd worden kan de werking uitgebreid worden (valpreventie in LDC en mondzorg in VAPH)
Andere opmerkingen: /

Actie 26: We ontwikkelen een Vlaams actieplan rond vroegtijdige zorgplanning, palliatieve zorg en levenseindezorg
Info uit het ouderenbeleidsplan: In 2019 werd een referentiekader voor vroegtijdige zorgplanning, palliatieve zorg en levenseindezorg in de woonzorgcentra opgesteld, inclusief de speciale aandacht voor personen met dementie en hun mantelzorgers. Kom op Tegen Kanker startte vorig jaar een maatschappelijk debat over levenseindezorg, wat resulteerde in een rapport met beleidsaanbevelingen. Deze bekijken we in het licht van de opmaak van een actieplan voor de hervorming van de palliatieve zorg. Daarnaast zijn er andere partners, zoals palliatieve netwerken en expertisecentra, betrokken bij het opstellen van het Vlaams actieplan. Tevens is er de informatie uit de pilootprojecten in regionale zorgzones die experimenteren met samenwerking en afstemming tussen de partners op het regionale niveau. Alle input wordt verwerkt in het te ontwikkelen actieplan voor vroegtijdige zorgplanning, palliatieve zorg en levenseindezorg.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: de palliatieve zorg in Vlaanderen hervormen om een goede palliatieve zorg te kunnen bieden.

Aangezien palliatieve zorgen niet gezien wordt als een apart zorgtraject maar integraal deel uitmaakt van een geïntegreerd zorg, werd beslist om het actie- en transitieplan voor de hervorming van de palliatieve zorg uit te werken aan de hand van de principes van geïntegreerde zorg.

Het transitieprogramma heeft volgende actielijnen waarvan een aantal (in vet) zeer nauw connecteren met het ouderenzorgbeleid.

1. Uitwerken methodieken
2. **Reorganiseren van de PN/PSV en MBE** (actielijn 1)
3. Oprichten partnerorganisatie (actielijn 2)
4. **Rollen en opdrachten** (actielijn 3)
5. **Conceptnota respijtzorg** (actielijn4)
6. Administratieve processen (actielijn 5)
7. Belang van supportieve zorg (actielijn 6)
8. Opleiden van zorg- en welzijnsaanbieders (actielijn7)
9. Sensibiliseren van de brede bevolking (actielijn 8)
10. **Referentiepersonen** (actielijn 9)
11. Opzetten van tools (actielijn 10)
12. Aanpassing financiering en regelgeving (actielijn 11)

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: In het kader van de hervorming palliatieve zorg word aan de sector (multidisciplinaire begeleidingsequipes, palliatieve samenwerkingsverbanden, palliatieve netwerken) ad-hoc middelen gegeven om zich voor te bereiden op hun nieuwe erkenning (netwerk palliatieve zorg) en de daarbij horende opdrachten.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: De hervorming is nog lopende in het najaar van 2025 werd er gestart met het ontwikkelen van een nieuw regelgevend kader (decreet palliatieve zorg en informatie over levenseindebeslissingen, en de nodige besluiten Vlaamse regering om de nieuwe structuren in te verankeren), alsook met het ontwikkelen van een nieuw financiering- en personeelskader voor de sector om tegemoet te komen aan de nieuwe opdrachten.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: Het is de bedoeling dat de regelgeving, nieuwe erkenningsvorm (netwerk palliatieve zorg, Vlaams expertisecentrum palliatieve zorg, …) deze legislatuur nog gerealiseerd worden.

Andere opmerkingen: /

Actie 27: We ontwikkelen een vormingskader 'vroegtijdige zorgplanning' voor interprofessionele en doelgerichte zorg voor mensen met (toekomstige) palliatieve noden

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Vroegtijdige zorgplanning is bedoeld voor elke patiënt, ongeacht diagnose, leeftijd of zorgpad, en wordt vaak toegepast bij levensbedreigende diagnoses zoals kanker. Ook mensen met chronische ziektes of minder uitgesproken levensbedreigende diagnoses hebben baat bij vroegtijdige zorgplanning. Om dit mogelijk te maken is er behoefte aan een vormingskader voor betere integratie en interprofessioneel samenwerken rond zorgplanning voor palliatieve noden. Het doel is om vroegtijdige zorgplanning tijdig te integreren in alle diensten en een vormingskader te ontwikkelen voor een betere integratie en interprofessioneel samenwerken rond zorgplanning voor mensen met palliatieve noden. De projectoproep bestaat uit diverse stakeholders, waaronder VIVEL, Forum Palliatieve zorg, LEIF, ziekenfondsen en academische centra, onder leiding van Prof. Peter Pype.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: Het MB zette volgende doelen uit:

- de ontwikkeling van een algemeen vormingskader vroegtijdige zorgplanning;
- randvoorwaarden en proceskenmerken bepalen voor goede vroegtijdige zorgplanning;
- randvoorwaarden voor interprofessioneel samenwerken bepalen;
- uitwerken van competentieprofielen voor arts, verpleegkundige, psycholoog of andere paramedicus, zorgkundige of ondersteunend personeel en vrijwilliger;
- Specifieke competentieprofielen bepalen voor de eerste lijn, tweede lijn en derde lijn;
- Educatienoden in kaart brengen en bijpassende vormingsmethodieken per sector/doelgroep ontwikkelen (eerste, tweede en derdelijn, en minstens voor dementie, COPD, hartfalen);
- overzicht maken van interuniversitaire vormingen waarbinnen vroegtijdige zorgplanning een belangrijk onderdeel kan uitmaken;
- analyse en overzicht maken van het curriculum van de hogescholen;
- het ontwikkelen en aanbieden van specifieke e-learning modules, animatiefilmpjes en andere blended learning modules die geïntegreerd kunnen worden in bestaande opleidingen en vormingsinitiatieven.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: De organisatie Palliatieve Zorg Vlaanderen heeft in 2021 via een MB hiervoor middelen ontvangen. Zij werden belast met het uitwerken en realiseren van deze opdracht.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Er werd een kader opgeleverd. Daarnaast was er ook een rapport met inhoudelijke bevindingen, randvoorwaarden en proceskenmerken van Vroegtijdige ZorgPlanning. Er werden ook competentieprofielen per beroepsgroep opgeleverd (met focus op interprofessioneel samenwerken). Tot slot werd er ook een toolbox aan werkvormen ontwikkeld.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Dit is niet voorzien.
Andere opmerkingen: /

Actie 28: **We ontwikkelen een nieuw kwaliteitsdecreet voor het beleidsdomein WVG**
Info uit het ouderenbeleidsplan: Er is heel wat in beweging op het vlak van kwaliteit van zorg. Om de voorzieningen in deze processen verder te ondersteunen en te stimuleren bereiden we een nieuw kwaliteitsdecreet voor. Dit zal een kader bieden waarin het perspectief en de stem van de zorggebruiker een vaste plaats krijgt en waar in samenspraak met alle stakeholders doelgericht kwaliteitsrichtlijnen worden vastgelegd. Ook thema's die belangrijk zijn voor de ouderenzorg en de woonzorgcentra vinden hierin hun plaats.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Het beoogde resultaat betrof de opmaak van een nieuw kwaliteitsdecreet, met inbegrip van uitvoeringsbesluiten.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: /
Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: Het decreet *over de kwaliteit van zorg in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin* werd bekrachtigd en afgekondigd op 5 mei 2023. Op 3 mei 2024 keurde de Vlaamse Regering het besluit goed *tot uitvoering van het decreet van 5 mei 2023 over de kwaliteit van zorg in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, wat betreft de organisatie van het belanghebbendenoverleg*.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: We geven verdere uitvoering aan het nieuwe kwaliteitsdecreet door beleidsdomeinbreed een inhoudelijk kader uit te werken dat de basis vormt voor verdere intersectorale of sectorale invulling. We hebben hierbij specifieke aandacht voor de inbreng vanuit het perspectief van de zorggebruiker.

Andere opmerkingen: /

Actie 29: **We streven naar een fixatiearme thuiszorg**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Steeds meer kwetsbare ouderen blijven thuis wonen, wat de vraag naar thuiszorg verhoogt en het gebruik van fysieke fixatie doet toenemen.
Dit brengt fysieke en mentale gevolgen met zich mee voor de ouderen en gevoelens van woede en onmacht bij mantelzorgers en zorgverleners.
Om hiermee om te gaan, is de praktijkrichtlijn 'streven naar een fixatiearme thuiszorg' ontwikkeld en gevalideerd door CEBAM, ondersteund door een multicomponentprogramma. Dit programma, bestaande uit 8 componenten zoals een website en opleidingen, werd succesvol geëvalueerd in een pilootstudie in de Vlaams-Brabantse regio Hageland.
Een vervolgproject zal het programma verder ontwikkelen en structureel verankeren in Vlaanderen, met nadruk op sensibilisatie, netwerkvorming en beleidsintegratie.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
In 2022 werd er een projectvoorstel ingediend vanuit de KU Leuven om een vervolgproject op te zetten voor de implementatie van de praktijkrichtlijn 'Streven naar een fixatiearme thuiszorg'. Er werd echter beslist om dit projectvoorstel niet te aanvaarden en dus is er geen vervolgproject gekomen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: er werden geen middelen ingezet om de actie te realiseren

Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: niet van toepassing
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: neen
Andere opmerkingen: /

Actie 30: We maken de zorginspectieverslagen van woonzorgcentra openbaar als een belangrijke stap naar meer transparantie
Info uit het ouderenbeleidsplan: Zorgingspectie publiceert al verschillende inspectieverslagen en beleidsrapporten op haar website en bezorgt jaarlijks veel verslagen op aanvraag. Sinds 2019 werkt Zorginspectie aan de actieve openbaarheid van verslagen van woonzorgcentra, in overleg met diverse organisaties. Vanaf 30 september 2021 worden inspectieverslagen actief openbaar gemaakt en vanaf 1 maart 2022 online gepubliceerd. Verslagen van inspecties nav klachten of ernstige gebeurtenissen blijven passief openbaar na een screening op privacygevoelige informatie.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Transparantie over inspectieresultaten.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: Recurrente middelen.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar:

De resultaten werden behaald en sinds april 2025 werd dit ook gerealiseerd voor de centra kortverblijf, centra dagopvang, centra dagverzorging, groepen assistentiewoningen, centra voor herstelverblijf.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Neen, aangezien alle niet privacygevoelige verslagen binnen de residentiële ouderenzorg openbaar gemaakt zijn.
Andere opmerkingen: /

Actie 31: We versterken handhaving op financieel vlak en op vlak van kwaliteit van zorg in ouderenzorgvoorzieningen
Info uit het ouderenbeleidsplan: De betrokken administraties ontwikkelen een actieplan om de kwaliteit van ouderenvoorzieningen te waarborgen. Dit omvat het definiëren van kwaliteitseisen, monitoring van woonzorgcentra, risicogestuurde inspecties en data-analyse om risico's in te schatten, e.a.. Het actieplan zal concrete acties en instrumenten bevatten die de komende jaren worden ontwikkeld. Te onderzoeken pistes zijn o.a. personeelscontrole via financieringsnormen, transparantie in de dagprijzen, en striktere toepassing van sanctiebepalingen. Ook wordt gekeken naar het beperken van uitbreidingsmogelijkheden voor voorzieningen die onder verhoogd toezicht en het sneller inzetten van beschermende maatregelen.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Met deze actie werd beoogd om de **kwaliteit van zorg en ondersteuning in de ouderenzorg structureel te bewaken en te versterken**, via een **risicogestuurd en geïntegreerd toezicht- en handhavingsbeleid**. Concreet ging het om: • het systematisch opvolgen van erkenningsvoorwaarden en kwaliteitseisen; • het inzetten van risicogestuurde inspecties op macro-, meso- en microniveau; • het versterken van financieel toezicht met het oog op de continuïteit van dienstverlening; • het sneller en gerichter inzetten van handhavings- en beschermende maatregelen bij ernstige kwaliteitsproblemen; • het ondersteunen van beleidsvorming via inspectiegegevens en beleidsrapporten.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: binnen de bestaande werkingsmiddelen

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: De beoogde resultaten werden gedeeltelijk gerealiseerd.

Enerzijds is er een uitgebreide en structurele inspectiepraktijk uitgebouwd binnen de residentiële ouderenzorg, met een hoog aantal uitgevoerde inspecties en een duidelijke focus op risicovolle voorzieningen en processen. De inspectiecapaciteit werd zichtbaar ingezet waar de risico's het grootst zijn, met name in woonzorgcentra. Daarnaast werden financiële inspecties systematisch ingezet om risico's voor de continuïteit van dienstverlening in kaart te brengen.

Anderzijds blijft verdere optimalisatie nodig, onder meer op het vlak van:

- een duidelijker en uniform kader voor kwaliteitseisen (o.m. verdere uitwerking van artikel 26 van het woonzorgdecreet);
- toezicht op personeelsnormen in een context van arbeidsmarktkrapte;
- een geïntegreerde, data-gedreven risico-inschaling over het volledige toezichtlandschap;
- afstemming rond financiële inspecties binnen het handhavingskader.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: verder te bekijken voor de bovengenoemde aandachtspunten.

Andere opmerkingen: /

Actie 32: **We meten de kwaliteit van leven van de gebruikers van woonzorgcentra**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De ingekorte schaal voor eenzaamheid van De Jong Gierveld en Van Tilburg (2008) is voorgestel aan het Vlaams Instituut voor Kwaliteit van Zorg (VIKZ) als kwaliteitsindicator voor woonzorgcentra. Hierdoor kan eenzaamheid ook een graadmeter zijn voor de kwaliteit van leven van gebruikers in woonzorgcentra. Het VIKZ richt zich momenteel op het meten van bewonerstevredenheid als onderdeel van levenskwaliteit door bestaande instrumenten in de sector te inventariseren en een BING-onderzoek te starten.
Verdere ontwikkelingen worden door het agentschap opgevolgd.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar:

1) Er zijn geen evoluties noch ontwikkelingen binnen VIKZ om eenzaamheid als graadmeter voor kwaliteit van leven van gebruikers in WZC te bestuderen.
2) Er is wel het onderzoek naar het meten van kwaliteit van leven, wonen en zorg bij bewoners in een WZC.
3) Strategische doelen = beoogde resultaten: 1) In een projectduurtijd van 3 jaar streven naar een meting en opvolging van de ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg door het organiseren van bevragingen bij bewoners en hun vertegenwoordigers in de Vlaamse WZC, 2) Tegelijkertijd worden de benodigde structuren, tools en methodieken opgezet binnen het VIKZ, EDV en VLORA om te komen tot een duurzame, structurele opvolging van die door bewoners en hun vertegenwoordiger ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg, 3) Opdat bewoners die niet competent zijn deel te nemen aan een bevraging ook een stem zouden krijgen over hun kwaliteit van leven, wonen en zorg, test men tijdens de projectduur een observatie-instrument of andere methodiek die laagdrempelig is, hanteerbaar en bij voorkeur reeds beschikbaar in de Nederlandse taal voor het meten en opvolgen van kwaliteit van leven, wonen en zorg bij deze groep bewoners.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar:

1) Het besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van een subsidie aan het VIKZ, het EDV en de VLORA om de door de bewoner in een WZC en diens vertegenwoordiger ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg te meten en een meetmethodiek te ontwikkelen om deze ervaringen ook in de toekomst structureel op te volgen, voorziet als financiële middelen een subsidie van maximaal 1.864.909.89 euro;
2) Personele “middelen” in de partnerorganisaties en woonzorgcentra. Inzet van vrijwillige enquêteurs is specifiek kenmerk binnen dit project. N.B. waarmee ik mensen niet wil reduceren tot middelen;
3) IT-middelen voor datavergaring en -verwerking;
4) Communicatiemiddelen;

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar:

De projectpartners zijn er van overtuigd dat de ontwikkelde opzet en methodologie in het project een belangrijke bijdrage kan leveren om kwaliteit van leven, wonen en zorg als ijkpunt voor organisatie en beleid van ouderenzorg te nemen. Er werd een kostenefficiënte, wetenschappelijk onderbouwde methodologie ontwikkeld om de ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg in de Vlaamse woonzorgcentra te meten bij bewoners en hun naasten. Bijna 400 woonzorgcentra namen ondertussen al op vrijwillige basis deel, zo'n 600 vrijwilligers werden opgeleid om enquêtes uit te voeren, en 8.000 bewoners en 11.000 naasten konden worden bevraagd. Ook werd een observatiemethodiek ontwikkeld specifiek gericht op de kwaliteit van leven bij bewoners met verregaande dementie.

Met deze methodologie wordt op een wetenschappelijk onderbouwde manier een stem gegeven aan bewoners en naasten, die richtinggevend kan zijn voor de organisatie van de ouderenzorg, vertrekkende vanuit de noden en verwachtingen van de zorggebruikers zelf. Hiermee wordt ingespeeld op de doelstelling van verhoogde participatie van bewoners en relatiegerichte zorg, waarbij de zorggebruiker zelf centraal staat en kan bijdragen aan het verbeteren van de kwaliteit.

De resultaten uit de eerste metingen tonen de relevantie en potentiële impact.
We zien een hoge deelname (50% van woonzorgcentra bij eerste meting) en representatieve respons bij bewoners en naasten (respectievelijk 55% en 36%). Er zijn globaal goede scores, met een sterke variatie in resultaten op de verschillende kwaliteitsdimensies tussen de deelnemende woonzorgcentra, en met een belangrijk overkoepelend verbeterpotentieel op vlak van de relationele en sociale aspecten van het leven in de Vlaamse woonzorgcentra. Om transparantie te ondersteunen, worden de resultaten in juni '25 publiek beschikbaar gesteld op Zorgkwaliteit.be. Ook bij een verduurzaming blijft het publiek beschikbaar stellen van de resultaten een hoeksteek bij het transparant in kaart brengen van deze informatie.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar:

De projectpartners willen het belang van deze metingen en de potentiële impact voor de bewoners en naasten, de sector en het beleid duiden en hiermee het gesprek aangaan tot een potentieel verduurzamingstraject. Waarbij deze metingen structureel zouden worden verankerd in de werking van de drie partnerorganisaties en Vlaamse overheid. Het betreft een voorstel tot periodieke meting en opvolging van kwaliteit van leven, wonen en zorg in de Vlaamse woonzorgcentra, ondersteund met de nodige coaching en begeleiding gericht op personen met dementie.

Andere opmerkingen:
Oplevering eindresultaat onderzoek = september 2025

Actie 33: We zetten in op een goede mentale gezondheid bij ouderen

Info uit het ouderenbeleidsplan:
In 2022 ontwikkelt de partnerorganisatie Geestelijke Gezondheidsbevordering en het consortium Geestelijke Gezondheidsbevordering een nieuw groepsgericht aanbod voor 65-plussers. De methodiek bestaat uit verschillende sessies waarbij de bouwblokken en de competenties uit de geluksdriehoek op een laagdrempelige manier worden aangeboden, met praktische tools om mentaal welbevinden te behouden of te verhogen. Dit traject richt zich op individuen die weinig of niet digitaal vaardig zijn en/of om andere redenen geen gebruik maken van het online platform www.geluksdriehoek.be. Evaluatiegegevens van eerdere groepsmethodieken worden meegenomen.

Het Vlaamse suïcidepreventiebeleid blijft aandacht besteden aan ouderen, met praktijkadviezen en e-learningmodules voor suïcidepreventie. In 2022 lanceert het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP) een offline versie van de zelfhulpcursus 'Think Life' voor moeilijk bereikbare doelgroepen.
Ouderen zijn expliciet opgenomen in het derde Vlaamse actieplan suïcidepreventie 2022 – 2030.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
Suïcidepreventie:
De acties en strategieën voor suïcidepreventie bij de doelgroep ouderen zoals opgenomen in het derde Vlaams Actieplan Suïcidepreventie 2022-2030 (VAS III), beogen als resultaat deskundigheidsbevordering van zorg- en hulpverleners, doelgroepgerichte vroegdetectie van suïcidaliteit, het doorbreken van stigma op psychische problemen en het veilig bespreekbaar maken van suïcide in de maatschappij.

Mentaal welzijn:
Het oorspronkelijke doel was om een laagdrempelig (face-to-face) groepstraject te ontwikkelen op basis van de geluksdriehoek, als vervanging van bestaande methodieken voor diverse doelgroepen, zoals **Zilverwijzer** (voor thuiswonende 65-plussers en bewoners van woonzorgcentra) en de Goed Gevoel-Stoel (voor burgers in maatschappelijk kwetsbare situaties). Die methodieken waren destijds ontwikkeld in het kader van de Fit in je hoofd-campagne; deze nieuwe methodiek moest de inhoudelijke omslag maken naar de geluksdriehoek als actueel kader. Dit aanbod moest bestaan uit meerdere sessies met een duidelijke nadruk op praktische tools en handvatten waarmee deelnemers zelf aan de slag kunnen om hun mentaal

welbevinden te behouden of te verhogen, eerder dan op kennisoverdracht. Het aanbod moest zowel doelgroepspecifiek inzetbaar zijn, als zich richten op mensen die weinig of niet digitaal vaardig zijn en daardoor weinig gebruik maken van geluksdriehoek.be.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar:
Suïcidepreventie:
Er kan geen exact bedrag geplakt worden op de middelen die werden ingezet voor suïcidepreventie specifiek bij de doelgroep ouderen. De realisatie van de acties en strategieën m.b.t. suïcidepreventie zijn een onderdeel van de reguliere werking van de partnerorganisatie voor suïcidepreventie en de 2 terreinorganisaties voor suïcidepreventie.

Mentaal welzijn:
n.v.t.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar:
Suïcidepreventie:
Het VAS III werd verder uitgevoerd zoals vooropgesteld. De praktijkadviezen en e-learning voor zorg- en hulpverleners m.b.t. suïcidepreventie bij ouderen verder werden geïmplementeerd. De campagne 4voor12 die zich bij het brede publiek richt op het herkennen van signalen dat iemand zich niet goed voelt, werd aangepast naar de doelgroep ouderen.

Mentaal welzijn:
Het beoogde specifieke aanbod rond mentaal welzijn voor 65-plussers werd in deze beleidsperiode **niet gerealiseerd**. Een **werkveldverkenning in 2022** met de doelgroep en intermediairs maakte duidelijk dat het oorspronkelijke plan: één universele methodiek die breed inzetbaar zou zijn bij alle doelgroepen, noch wenselijk noch, haalbaar was. Doelgroepen met specifieke kenmerken hebben immers nood aan een aanbod dat nauw aansluit bij hun eigen leefwereld en uitdagingen.

Daarom werd het traject bijgestuurd: in plaats van één uniforme methodiek werd gekozen voor een flexibel basisaanbod met vrijheidsgraden, dat per (eind)doelgroep verder ingevuld kan worden, idealiter in cocreatie met intermediairs en de doelgroep zelf.

Binnen die aanpak werd eerst ingezet **op mensen in maatschappelijk kwetsbare situaties en niet op ouderen**. Dat leidde tot **Geluksmakers**, een methodiek met meerdere sessies rond de geluksdriehoek, met een sterke focus op praktische tools en een laagdrempelige, visuele groepsaanpak. Deze vormt een degelijke basis waarop verder gebouwd kan worden voor andere doelgroepen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar:

Suïcidepreventie:

Het VAS III loopt nog tot en met 2030. De acties en strategieën die inzetten op de doelgroep ouderen worden gecontinueerd en de ontwikkelde methodieken worden duurzaam geïmplementeerd binnen de ouderenzorg. De in 2019 gelanceerde praktijkadviezen voor hulpverleners voor suïcidepreventie bij ouderen en de bijhorende e-learningmodule worden vernieuwd op basis van de meest recente wetenschappelijke literatuur en input en noden uit de praktijk. Voor het brede publiek wordt een lezing ontwikkeld rond suïcidepreventie bij ouderen.

Mentaal welzijn:

In de komende beleidsperiode wordt bepaald of de ontwikkeling van een uitgewerkt, doelgroepspecifiek aanbod voor 65-plussers als beleidsprioriteit wordt opgenomen in een nieuwe beheersovereenkomst mentaal welzijn vanaf 2027. Daarnaast wordt in 2026 een nieuw aanbod ontwikkeld ter bevordering van het mentaal welbevinden na pensionering. Het moment van pensionering is immers een belangrijk scharniermoment waarop mentaal onwelbevinden kan ontstaan, onder meer door het verlies van zingeving, structuur en sociale contacten.

Andere opmerkingen: /

Actie 34: **We ontwikkelen een nieuw mantelzorgplan**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De meeste 60-plussers zijn niet meer actief op de arbeidsmarkt, maar spelen een belangrijke rol in de samenleving door zorg op te nemen voor familieleden. Om mantelzorg te ondersteunen, wordt een nieuw mantelzorgplan ontwikkeld door VIVEL, in samenwerking met de Academie voor de Eerste Lijn.

Dit plan wordt via cocreatie opgesteld, waarbij alle stakeholders betrokken zijn.

Het nieuwe plan, dat begin 2022 wordt gelanceerd en drie jaar loopt, legt de nadruk op erkenning en herkenning van mantelzorgers en de bijdrage die ze leveren aan de zorg. Daarnaast wordt ingezet op het ondersteunen van de mantelzorgers. Vernieuwend aan dit plan is dat er gestreefd wordt naar integratie van mantelzorgbeleid in andere beleidsdomeinen en bredere bekendmaking van het mantelzorgbeleid.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: De bedoeling van het nieuwe mantelzorgplan was om in te zetten op twee grote speerpunten waar allerlei doelstellingen met acties aan gekoppeld werden:

- enerzijds het erkennen en herkennen van mantelzorgers
- anderzijds het ondersteunen van mantelzorgers.

Met dit mantelzorgplan wordt sterk ingezet op het verbinden en optimaliseren van reeds bestaande initiatieven en activiteiten. Vernieuwend aan het plan is dat wordt uitgegaan van een geïntegreerd mantelzorgbeleid, dat meer ingang vindt in andere relevante beleidsdomeinen zoals onderwijs, werk, jeugd,…

Ook een bredere bekendmaking en zichtbaarheid van het mantelzorgbeleid behoort tot de doelstellingen via meer doorgedreven communicatie.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: Initieel was voorzien dat dit een budgetneutraal beleidsplan zou zijn. Via een ad hoc subsidie (164.000 euro) werden wel middelen toegekend aan het Vlaams Expertisepunt Mantelzorg (VEM) dat is ondergebracht bij het Vlaams Instituut voor de Eerste Lijn (VIVEL) om de lancering en coördinatie van het mantelzorgplan op te nemen voor drie jaar. Eind 2022 werd echter via het Besluit van de Vlaamse Regering van 25 november 2022 bijkomend in totaal 1 miljoen euro vanuit de relancemiddelen 'Vlaamse Veerkracht' toegekend aan het Vlaams Mantelzorgplatform (samenwerkingsverband van de zes erkende verenigingen voor mantelzorgers en gebruikers) en VIVEL om allerlei acties uit het mantelzorgplan projectmatig uit te werken, de website mantelzorgers.be te vernieuwen, en een sensibiliseringscampagne op te zetten.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar:

De algemene coördinatie van het mantelzorgplan en de uitvoering ervan wordt opgenomen door het VEM.

Een monitoringscomité met vertegenwoordiging uit de sector en de politiek en de betrokken administraties volgt de uitvoering van het mantelzorgplan op.

De acties uit het plan worden uitgewerkt in vier programmawerkgroepen (meer dan 50 stakeholders zijn betrokken) waar ook de vijf inhoudelijke projecten die afliepen eind 2024 (relancemiddelen Vlaamse Veerkracht) verdere uitwerking kregen:

- Werkgroep participatie en empowerment
    - *Project mantelzorgondersteuning bij scharniermomenten*

        - *Er is een lerend netwerk / interdisciplinair platform om goede voorbeelden rond mantelzorgondersteuning met elkaar te delen (thema's opname & ontslag, verhuis residentiële zorgsetting, palliatieve zorgsituatie) opgestart*
        - *Er werden 5 inspiratiedagen georganiseerd*
        - *Er is een LOK voor huisartsen ontwikkeld en getest*
        - *Een E-learning voor verzorgenden en zorgkundigen rond mantelzorgondersteuning werd geoptimaliseerd en uitgebreid*
        - *Er werd een webinar voor lokale besturen georganiseerd dat blijvend beschikbaar is op de website van VVSG*
        - *Er werden 5 mantelzorggetuigenissen opgenomen als sensibiliserings- en vormingsmateriaal*
        - *Een inspiratiegids 'bouwstenen mantelzorg' rond mantelzorgondersteuning in en rond het ziekenhuis werd gemaakt en verspreid*

    - *Project Psychologische begeleiding bij mantelzorgers*

      Actie 1: Overzicht psychologische hulp en ondersteuning
        - *Een inventarisatie van het hulpaanbod in Vlaanderen en Brussel werd opgemaakt en geïntegreerd op mantelzorgers.be en er is een samenwerking met de Sociale Kaart opgezet*

      Actie 2: Uitrol van psycho-educatiepakketten in 7 eerstelijnszones
        - *In zeven eerstelijnszones werden psycho-educatiepakketten uitgerold met als doel de draagkracht van mantelzorgers te versterken. De geselecteerde regio's waren Oostende-Bredene, Westhoek, Meetjesland, Dender-Zuid, Bonstato, Mechelen-Katelijne en MidWestLim. Binnen elke zone werd samengewerkt met lokale zorgpartners zoals eerstelijnsactoren, mantelzorgverenigingen en psychologen*

      Actie 3: Bespreekbaarheid van psychosociale noden
        - *Er waren sensibiliseringscampagnes via sociale media, publicaties in kranten en tijdschriften. Hier werd onder andere een interview afgenomen met Dirk De Wachter.*

      Actie 4: ELP-functie toegankelijker maken voor mantelzorgers
        - *Onderzoek naar terugbetalingsmogelijkheden, samenwerking met beleidsmakers, en promotie via sociale media en psycho-educatiepakketten.*

- Werkgroep jonge mantelzorgers
    - *Project jonge mantelzorgers*
        - *Ontwikkeling website www.jongemantelzorgers.be: online platform gericht naar jonge mantelzorgers, onderwijspersoneel en organisaties*
        - *Getuigenissen door 22 jonge mantelzorgers op tc en radio, in kranten, sociale media,...*
        - *Ontwikkeling inspiratiegids voor het hoger onderwijs om een beleid te kunnen maken voor jonge mantelzorgers + lunchwebinar over aan de slag gaan met de gids*
        - *Webinars voor professionals uit het secundair onderwijs*

- *10 scholen namen deel aan begeleidingstraject 'samen naar een mantelzorgvriendelijke school'*
- *Een lerend netwerk werd opgezet met 3 online bijeenkomsten, bestaande uit 23 middelbare scholen*
- *infosessies voor studerende jonge mantelzorgers + gastlessen werden georganiseerd*
- *Een communicatiecampagne werd opgezet tijdens week van de jonge mantelzorger (sociale media, logo's, online banners, activiteitenposter, methodieken, draaiboek, ..)*
- *Sensibiliseringsmateriaal voor hoger onderwijs werd ontwikkeld (factsheet, quiz, tips, video's, inspiratiegids,...)*
- *Sensibiliseringsmateriaal voor secundair onderwijs werd ontwikkeld (posters en flyers, infographic, tips, video's met getuigenissen,..)*
- *Verspreiding van sensibiliseringsmateriaal via influencers, jongerenkanalen, partners en organisaties, scholen*
  - *Er verschenen 40 mediaberichten over jonge mantelzorgers*
- *Organisatie van een event: do you care: slotevent tijdens de week van de jonge mantelzorger*

- Werkgroep werk en mantelzorg
  - *Project mantelzorgbeleid op het werk*

    Luik 1: Sensibilisering
    - *Infosessies gericht op intermediairen (organisaties die in nauw contact staan met werkgevers): 34 infosessies werden georganiseerd en enkele succesvolle webinars i.s.m. vakbonden met meer dan 500 live deelnemers*
    - *Infosessies voor werkgeversorganisaties of rechtstreeks voor werkgevers:): 34 infosessies werden georganiseerd*
    - *PR-matige deelname aan 7 evenementen*
    - *Adverteren en/of publiceren in relevante tijdschriften/magazines voor werkgevers en HR-medewerkers: 11 advertenties/artikels in relevante vakbladen/magazines*

    Luik 2: Implementatie
    - *Er werden 5 train-de-trainer opleidingen aan HR-medewerkers en/of directie gegevens*
    - *HR-begeleiding 'Mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid van A tot Z': 19 trajecten opgezet + start van lerend netwerk 'Mantelzorgvriendelijk Personeelsbeleid'*

    Luik 3: Communicatie ter ondersteuning van sensibilisering en implementatie
    - *Mantelzorgers.be als uniek informatiepunt*
    - *Ontwikkelen van wervend communicatiemateriaal*
    - *Vaste hashtag voor sociale media*
    - *Ontwikkeling van communicatiemateriaal voor werkgevers*

- Werkgroep administratie en rechten

- *Overkoepelend: project optimalisatie van de website mantelzorgers.be*
  Met de vernieuwing en promotie van de website www.mantelzorgers.be, werd voorzien in een centraal informatiepunt dat basisinformatie rond mantelzorg toegankelijk en helder bundelt. Een grote sensibiliseringscampagne rond mantelzorg werd in februari 2024 gelanceerd: #dahadikeffenodig

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: Het mantelzorgplan werd verlengd met 18 maanden loopt nog verder tot 30 juni 2026.
Er werd voor in totaal 700.000 euro aan ad hoc middelen van op de begroting thuiszorg toegekend aan de zes erkende verenigingen voor mantelzorgers en gebruikers en het VIVEL om de projecten die werden opgestart eind 2022 verder te ontwikkelen en verduurzamen.

Andere opmerkingen: /

Actie 35: **We onderzoeken welke nieuwe personeelsprofielen kunnen worden ingeschakeld in de residentiële ouderenzorg**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin voert een onderzoek uit naar toekomstige personeelsnormen in woonzorgcentra om de minister te ondersteunen bij beleidsontwikkeling inzake personeelsnormen voor de woonzorgcentra en de financiering ervan.
Het doel is om praktische handvatten te bieden voor geactualiseerde personeelsnormen voor de Vlaamse woonzorgcentra, voor het zorg- en ondersteunend personeel. Het onderzoek houdt rekening met de opvattingen van bewoners, familieleden, medewerkers en directie, erkenningsvoorwaarden en ontwikkelingen binnen de Vlaamse sociale bescherming.
Daarnaast worden aanbevelingen geformuleerd voor competentieprofielen, efficiënte inzet van personeel, verpleegkundige permanentie, toezicht in leefgroepen, nachtelijke aanwezigheid en werkbaar werk.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
Met deze actie werd beoogd om inzicht te verwerven in de mogelijkheden om nieuwe en aanvullende personeelsprofielen in te schakelen in de residentiële ouderenzorg, met het oog op:

- het opvangen van personeelstekorten;
- een efficiëntere en flexibelere inzet van personeel;

- het versterken van intersectorale samenwerking tussen zorg- en welzijnssectoren;
- het ondersteunen van beleidsontwikkeling inzake geactualiseerde personeelsnormen en competentieprofielen in woonzorgcentra.

De resultaten moesten beleidsmatig onderbouwde handvatten opleveren voor toekomstige keuzes inzake personeelsinzet en personeelsnormering

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: 298.320 euro voor de oplevering van de studie.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: Ja, de resultaten zijn gerealiseerd.
De studie van het SWVG werd opgeleverd in 2022 en bevat een exploratieve analyse van mogelijke oplossingen voor intersectorale samenwerking en multi-inzetbaarheid van werknemers binnen de Vlaamse zorg- en welzijnssectoren. De studie levert beleidsrelevante inzichten op die kunnen worden benut voor de verdere uitwerking van personeelsprofielen en personeelsinzet in de residentiële ouderenzorg.
De oplevering van deze studie voldoet aan de doelstelling van de actie om het beleidsvoorbereidend onderzoek naar nieuwe personeelsprofielen af te ronden.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: neen.

Andere opmerkingen: /

Actie 36: **We zetten in op goede praktijken rond inspraak en participatie van bewoners bij woonzorgcentra als inspiratie voor een sterker kader voor inspraak en participatie van bewoners van een woonzorgcentrum en hun familieleden/mantelzorgers**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
Inspraak en participatie van bewoners in woonzorgcentra blijft een uitdaging. In tijden van de coronacrisis misschien meer dan ooit. Ouderen en hun familieleden vragen om meer inspraak, gezien de impact van de strenge voorzorgsmaatregelen tijdens de coronacrisis.

Het woonzorgdecreet stelt autonomie en participatie centraal, met verplichtingen voor woonzorgcentra om gebruikers- en familieraden op te richten.
Via tevredenheidsmetingen worden de bewoners bevraagd naar hun welzijn in de voorziening. De Woonzorglijn wordt beter bekend gemaakt als informatie- en klachtenkanaal.
Het project 'verbinding in trialoog' versterkt de relatie tussen bewoners, familie en medewerkers in de woonzorgcentra door hen actief te betrekken. Dit leidt tot een vertrouwensvolle dialoog en betere samenwerking.
De koepels spelen een actieve rol in de uitvoering en de promotie van het project.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar: Met deze actie werd beoogd om inspraak en participatie van bewoners en hun familieleden structureel te versterken binnen woonzorgcentra, met bijzondere aandacht voor:

- het verbeteren van de relatie en samenwerking tussen bewoners, familie en medewerkers;
- het herstellen en versterken van vertrouwen, open communicatie en wederkerigheid, mede in het licht van de ervaringen tijdens de coronacrisis;
- het ontwikkelen en verspreiden van goede praktijken die als inspiratie kunnen dienen voor een sterker en meer relationeel participatiekader binnen de residentiële ouderenzorg.

Het project 'Verbinding in Trialoog' werd opgezet als een concreet instrument om deze doelstellingen in de praktijk te brengen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar: 240.000 euro

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar: De beoogde resultaten werden in belangrijke mate gerealiseerd.
Het project 'Verbinding in Trialoog' werd succesvol uitgerold in verschillende fasen:

- in 2021 werd gestart met een brede bevraging in de sector en een eerste verkenning van wat nodig is voor een goede trialoog;
- in 2022 gingen 10 pilootvoorzieningen aan de slag met het traject, waarbij de methodiek werd getest en verfijnd;
- vanaf najaar 2022 werd het project opengesteld voor een groter aantal woonzorgcentra.

Het project heeft bijgedragen aan meer dialoog, gedeelde verantwoordelijkheid en betrokkenheid van bewoners en familie in de deelnemende voorzieningen. De aanpak werd positief onthaald en verder opgeschaald.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar: neen

Andere opmerkingen: /

Actie 37: **We creëren proeftuinen geïntegreerde zorg voor volwassenen en ouderen met een langdurige zorg- en ondersteuningsnood**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
De Vlaamse regelgeving erkent diverse langdurige zorgvormen, maar de organisatie en financiering van zorg en welzijn is gefragmenteerd en complex. Voor personen met een handicap wordt een persoonsvolgend budget gebruikt, terwijl andere decreten aanbodstructuren financieren, wat samenwerking bemoeilijkt.
Het beleid wil samenwerking tussen sectoren aanmoedigen om geïntegreerde zorg te bieden en vereenzaming tegen te gaan. Proeftuinen voor geïntegreerde zorg worden ondersteund om inzicht te krijgen in succesfactoren en randvoorwaarden. Innovatieve woonzorgvormen en kleinschaligheid zijn belangrijk.
Als voorbereiding op de oproep, loopt een onderzoek van het steunpunt WVG dat richting biedt voor de implementatie van de projecten.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
Met deze actie werd beoogd om via proeftuinen geïntegreerde zorg:

- sectoroverschrijdende samenwerking tussen zorg en welzijn te stimuleren voor volwassenen en ouderen met een langdurige zorg- en ondersteuningsnood;
- inzicht te verwerven in succesfactoren, drempels en randvoorwaarden voor geïntegreerde zorg in een gefragmenteerd zorg- en financieringslandschap;
- innovatieve zorg- en woonvormen en nieuwe organisatiemodellen in de praktijk te testen;
- beleidsrelevante kennis op te bouwen ter ondersteuning van toekomstige regelgeving en beleidskeuzes rond geïntegreerde langdurige zorg.

De proeftuinen moesten bijdragen aan het wegwerken van schotten tussen sectoren en aan het ontwikkelen van meer persoonsgerichte en samenhangende zorgtrajecten.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar:

- vooronderzoek: 24.933,33 euro

- subsidie voor het project ToekomstZorg: 5.900.000 euro

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: De beoogde resultaten werden gedeeltelijk gerealiseerd binnen de legislatuur.

Enerzijds werd een grondige inhoudelijke en methodologische voorbereiding gerealiseerd:

- het onderzoek naar geïntegreerde langdurige zorg werd opgestart en opgevolgd;
- kernprincipes voor proeftuinen (doelgroep, participatie, partnerschappen, indicatoren) werden uitgewerkt;
- beleidsmatig draagvlak en richting werden gecreëerd voor experimenteerruimte rond geïntegreerde zorg.

Anderzijds blijkt dat de effectieve lancering en uitvoering van concrete proeftuinprojecten binnen het ouderenbeleidsplan complex en tijdsgebonden was, onder meer door:

- de impact van de COVID-19-crisis op beleidsprioriteiten en uitvoeringscapaciteit;
- budgettaire en procedurele randvoorwaarden verbonden aan relancemiddelen;
- de nood aan een robuust juridisch en organisatorisch kader.

De actie resulteerde dus vooral in beleidsvoorbereidend werk, dat later werd doorvertaald in een ruimer en structureler traject.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: Ja. De voorbereidende werkzaamheden binnen deze actie hebben rechtstreeks geleid tot vervolgacties in de volgende legislatuur, met name de opstart van het Vlaams traject intersectorale langdurige zorg, beter gekend als ToekomstZorg, waarbij gestart wordt met een Future Search om van daaruit experimenten de kans te geven te exploreren in een innovatieruimte (plus) met structurele wetenschappelijke ondersteuning, procesbegeleiding en beleidsvertaling.

Deze vervolgacties bouwen voort op de inzichten en lessen uit de voorbereidende fase van de proeftuinen en geven hieraan een meerjarige, structurele verankering.

Andere opmerkingen: /

Actie 38: We ronden het experiment met het inschalingsinstrument BelRAI Long Term Care Facility (LTFC) af en starten de pilootprojecten op

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De persoonsvolgende financiering in de residentiële ouderenzorg wordt verder uitgewerkt, met voortzetting van het ondezoeksproject van het steunpunt WVG. Het pilootproject BelRAI LTFC verzamelt 3500 unieke inschalingen waardoor we over de nodige data beschikken om de implementatie van BelRAI als financierings- en inschalingsinstrument ter vervanging van de Katz-schaal te onderzoeken.
In 2022 start een pilootproject voor BelRAI Home Care in de thuiszorg, en in 2023 willen we de pilootprojecten voor persoonsvolgende financiering in de woonzorg opstarten.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
Het pilootproject BelRAI LTCF had als doel om de meerwaarde van BelRAI als uniek inschalingsinstrument te verkennen binnen de residentiële ouderenzorg. Vertrekkend vanuit het Regeerakkoord 2019–2024, waarin de geleidelijke invoering van BelRAI werd aangekondigd met het oog op kwaliteitszorg en toekomstige financiering, werd tussen 2019 en 2021 een pilootfase opgestart in een veertigtal voorzieningen in Vlaanderen. Daarbij werd nagegaan hoe het instrument kon bijdragen aan zorgplanning, multidisciplinair overleg (MDO) en kwaliteitsbeleid in de voorzieningen. Tegelijk vormde dit project een eerste stap richting persoonsvolgende financiering door op basis van de verzamelde data het onderzoek naar zorgzwaartecategorieën (RUG's) verder te voeren. Uit het pilootproject werden ook de randvoorwaarden gehaald om over te gaan tot een sectorbrede uitrol. Om een duurzame implementatie mogelijk te maken, werd ingezet op de integratie van BelRAI in het woonzorgleefplan en voldoende omkadering en tijd. In de daaropvolgende jaren verschoof de focus naar structurele verankering door middel van een zachte opstart. BelRAI LTCF werd geïntegreerd in het Vlaamse IT-platform BelRAI, opleidingen werden opgeschaald en er werd substantieel geïnvesteerd in opleiding en digitalisering. Op 1 juni 2023 werd de sectorbrede uitrol opgestart aan de hand van een zachte opstart met verschillende mijlpalen die de voorzieningen dienden te behalen. Vanaf 1 juni 2025 zal BelRAI LTCF volledig uitgerold zijn in de woonzorgcentra en zal elke bewoner binnen de 8 weken na opname over een BelRAI LTCF moeten beschikken.
In de thuiszorg werd een pilootproject BelRAI Home Care gerealiseerd. Uit deze pilootfase werd geleerd dat er bijkomende inspanningen geleverd moeten worden om een betere betrokkenheid de creëren bij federale gezondheidszorgberoepen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar:
Implementatiesubsidiëring voor opleiding en IT: 14,6 miljoen euro voor ouderenzorg
Integratie van BelRAI LTCF en BelRAI HC in het VIP BelRAI
Ontwikkeling van opleidingsaanbod door het Kwaliteitscentrum voor Diagnostiek

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar:
Op basis van de huidige monitoring stellen we vast dat de implementatie van BelRAI LTCF in de woonzorgcentra op schema gebeurd.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar:
Ondertussen wordt er verder ingezet op wetenschappelijk onderzoek op de BelRAI-data en het ontwikkelen van rapporteringsmogelijkheden voor het gebruik van deze data op zowel organisatie als beleidsniveau voor kwaliteitsbeleid.

Andere opmerkingen: /

Actie 39: **we vereenvoudigen de IT-toepassingen ter financiering van woonzorgcentra, centra voor kortverblijf en centra voor dagverzorging met bijkomende erkenning**

Info uit het ouderenbeleidsplan:
De financiering van de woonzorgcentra, centra voor kortverblijf en dagverzorging met bijkomende erkenning gebeurt deels via de RaaS-webtoepassing, waarin voorzieningen gegevens over personeelsomkadering en zorgzwaarteprofielen invoeren. Deze toepassing past de financieringsregels toe om de basistegemoetkoming voor zorg te bepalen.
Er wordt onderzocht of een nieuwe IT-toepassing kan worden gerealiseerd om het gebruiksgemak te verhogen en nieuw beleid eenvoudiger te implementeren, waarbij bestaande financieringsstromen geïntegreerd worden.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?
Commentaar:
De financiering van de woonzorgcentra is een kritisch proces waarin zeer regelmatig aanpassingen dienen plaats te vinden. Een performante toekomstbestendige toepassing is daarbij essentieel.
De RaaS-toepassing was een federale financieringstoepassing die na de 6e staathervorming door de deelstaten verder werd gebruikt. Naarmate het beleid tussen de deelstaten meer uit elkaar groeide en de gemeenschappelijk sokkel van de RaaS-toepassing telkens diende ontdubbeld te worden, botste de toepassing op zijn grenzen. Door de bouw van een eigen Vlaamse eCalcura-toepassing kunnen we eenvoudiger beleidsaccenten leggen en bepaalde beleidsmaatregelen in de toepassing integreren.
We verhogen de gebruiksvriendelijkheid door deze toepassing te integreren in het bestaande e-loket (wat voorzieningen al voor verschillende andere zaken gebruiken).

We maken gebruik van authentieke databronnen en werken zoveel mogelijk volgens het 'only once-principe', om administratieve vereenvoudigingen te realiseren voor voorzieningen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?
Commentaar:
Over de periode 2020-2025 werd hiervoor 8.319.039,40 euro voorzien.

Vraag: zijn de resultaten behaald?
Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?
Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?
Commentaar:
Ja, de realisatie is gebeurd.
Sinds de berekeningen voor het facturatiejaar 2023 is de eCalcura-toepassing gedeeltelijk in gebruik genomen. De invoer gebeurde toen nog in de federale RaaS-webtoepassing, maar een deel van de berekeningen gebeurde in de eCalcura-toepassing.
De berekeningen voor het facturatiejaar 2025 waren de eerste die voor zowel invoer als rekenmotor volledig in eCalcura gebeurden. Deze berekeningen zijn in Q1 2025 bezorgd aan de voorzieningen.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?
Commentaar:
Momenteel plannen we samen met de projectpartners de verbeteringen en toevoegingen die nog moeten gebeuren. Het gebruik van unieke bronnen werd gerealiseerd voor Rijksregister, eCad, eWZCfin en Rover. We onderzoeken nu ook het gebruik van RSZ-gegevens in de toepassing. Daarnaast is het de bedoeling om ook andere subsidiestromen en opdrachten die momenteel nog via een afzonderlijk proces worden berekend of verlopen, zoals ex-DAC en ex-gesco, te integreren in eCalcura.

Andere opmerkingen: /

Actie 40: We evalueren de huidige dagprijscontrole en criteria. We passen deze aan waar nodig en kantelen de dagprijsreglementering in het besluit van de Vlaamse Regering van 30 november 2018 houdende de uitvoering van het decreet van 18 mei 2018 houdende de Vlaamse sociale bescherming

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De dagprijscontrole is een Vlaamse bevoegdheid geworden na de zesde staatshervorming, waarbij Vlaanderen de bestaande controle verfijnde en transparantie bracht in de criteria waaraan de dagprijsaanvragen worden getoetst.

Deze legislatuur wil men de controle op dagprijsverhogingen in woonzorgcentra verhogen en de stijging van de dagprijzen beheersen. Na 5 jaar uitvoering is een actualisatie nodig. Daarbij moet worden rekening gehouden met de ervaringen inzake dagprijsdossierbehandeling en beheersing van de stijging van de dagprijzen, de financiële leefbaarheid van de initiatiefnemers en het begrenzen van excessen. Het resultaat van de evaluatie moet leiden tot nieuwe regelgeving.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: Sinds 1 september 2024 is de reglementering over de prijszetting en/of verhoging van dagprijzen en prijzen van supplementen gewijzigd. Prijsaanvragen die worden ingediend vanaf 1 september 2024 (datum van ontvangst) worden volgens de nieuwe beoordelingscriteria behandeld. Het kader waarbinnen de prijsaanvragen worden behandeld zit vervat in de het vernieuwd dagprijskader en het Besluit van de Vlaamse regering over de prijzen voor woonzorgvoorzieningen van 19 juli 2024.

- Alle prijsbepalingen en -verhogingen moeten worden ingediend in een aanvraagdossier. Dit betekent dat ook nieuwe voorzieningen, dit zijn voorzieningen die voor het eerst starten met de uitbating (eerste erkenning), een prijsaanvraag bij het Departement moeten indienen en een goedkeuring verkrijgen voordat ze een prijs kunnen toepassen.
- De prijs van kamers en supplementen mag alleen worden bepaald en verhoogd na goedkeuring van de minister.
- De prijs van kamers en supplementen kan worden verlaagd zonder goedkeuring van de minister. De voorziening noteert de lagere prijs in het e-loket.
- Er gelden begrensde opstappen voor de prijsverhoging voor de bestaande bewoners.

Er bestaan formulieren voor de aanvraag tot prijsbepaling of prijsverhoging.

Voor elke prijszetting en prijsverhoging dient een aanvraagdossier te worden ingediend. Dit betekent dat ook bij de opstart van een voorziening de prijs dient te worden goedgekeurd door het Departement Zorg.

Elke aanvraag start bij het invullen van een aanvraagformulier (excel). Het aantal formulieren werd herleid tot 2.

Ook de indexatieprocedure van dagprijzen werd aangepast. De indexatie van de dagprijzen gebeurt niet langer op basis van de consumptieprijsindex maar op basis van de afgevlakte gezondheidsindex. Ook de timing waarop de dagprijzen kunnen worden aangepast is veranderd. Nu kunnen de dagprijzen enkel worden geïndexeerd als de spilindex werd overschreden. Bovendien wordt de indexatie van de dagprijs pas toegepast wanneer ook de pensioenen worden geïndexeerd. Op die manier is er een betere aansluiting tussen het moment van de stijging van de dagprijzen en dit van de stijging van de pensioenen.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: Dit vereiste geen extra middelen.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Het nieuwe dagprijzenbeleid werd gerealiseerd door meerdere overlegvergaderingen te organiseren met de ganse sector: de koepelorganisaties, vertegenwoordigers van de ouderenverenigingen, het kabinet en de administratie. Finaal leidde dit tot de opstelling van nieuwe regelgeving.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Het beleid rond supplementen en kortingen wordt verder uitgewerkt.
Andere opmerkingen: /

Speerpunt 3: We maken werk van een kwaliteitsvolle woonomgeving voor ouderen

Actie 41: we wijzigen de regelgeving met betrekking tot de toewijzing van sociale huurwoningen
Info uit het ouderenbeleidsplan: Het sociale huurstelsel in Vlaanderen zal een aantal wijzigingen ondergaan. Zo zal vanaf 1 januari 2023 een nieuw toewijzingssysteem worden toegepast door de erkende woonmaatschappijen en lokale besturen. Dit systeem streeft naar een evenwicht tussen specifieke woonnoden, lokale binding, chronologie en bijzondere doelgroepen. 20 procent van de toewijzingen is gereserveerd voor personen in precaire omstandigheden, zoals daklozen, jongeren met begeleiding, en mensen met geestelijke gezondheidsproblemen. Gemeenten kunnen maximaal een derde van hun sociale woningen voorbehouden voor specifieke doelgroepen, waaronder ouderen, in overleg met sociale huisvestings- en welzijnsactoren.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: Met deze actie wordt beoogd dat lokale besturen, woonmaatschappijen en welzijnsactoren maximaal kunnen inzetten op maatwerk en een lokaal en regionaal gedragen toewijzingsbeleid voor sociale huurwoningen kunnen uitwerken.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: n.v.t.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: De wijzigingen aan het toewijzingsmodel zijn in werking getreden op 1 januari 2024.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: Concrete wijzigingen zijn nog niet gepland. De regering heeft zich wel voorgenomen om het toewijzingsbeleid te evalueren en waar nodig bij te sturen.
Andere opmerkingen: /

Actie 42: **We leren uit de lopende proefomgeving 'experimentele woonvormen'**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

In 2017 werd een oproep gelanceerd voor deelname aan een proefomgeving voor experimentele woonvormen, waarbij 28 projecten werden geselecteerd.

Deze projecten richten zich op gemeenschappelijk wonen en erfpacht- en opstalconstructies, met een regelluw kader om kennis op te bouwen over innovatieve woonvormen. Verschillende projecten focussen op gemeenschappelijke woonvormen voor ouderen, waarbij initiatiefnemers via intervisiemomenten ervaringen uitwisselen. Tussentijdse evaluaties om de twee jaar volgen de vorderingen op, en na vier jaar wordt de concrete uitrol geëvalueerd.

Het succes van deze projecten hangt af van het creëren van de juiste randvoorwaarden, zoals het oplossen van praktische knelpunten, het voorzien van een juridisch kader, het leren uit lopende experimenten en het infomeren en inspireren van geïnteresseerden.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: Aan de hand van deze actie werd beoogd een aantal projecten middels een regelluw kader specifieke methodieken en concepten uit te proberen. De bevindingen van deze projecten moeten bijdragen aan het onderzoeken of een bredere uitrol van de concepten wenselijk is. Er wordt nagegaan welke juridische knelpunten een uitrol eventueel verhinderen en of het mogelijk is deze middels regelgevende wijzigingen weg te werken.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: n.v.t.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: De proefomgeving is éénmalig verlengd met een periode van 4 jaar. De actie is daarom nog lopende.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: In de komende legislatuur zal de proefomgeving verder lopen (tot januari 2028). Tijdens deze periode zal, zoals omschreven, nagegaan worden welke hinderpalen deze projecten ondervinden en of een bredere uitrol wenselijk is.

Andere opmerkingen: /

Actie 43: we wijzigen de regelgeving mbt zorgwonen

Info uit het ouderenbeleidsplan:

De Vlaamse Regering wil dat Vlamingen met een zorgnood zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen, met hulp van mantelzorgers of professionele hulp indien nodig. Het nieuwe decreet versterkt de mogelijkheden om thuis te blijven wonen, zodat residentiële opvang kan worden uitgesteld. Woningen moeten aangepast worden aan de zorgbehoeften van de bewoners, maar dit is niet altijd mogelijk door ruimtegebrek of hoge kosten. Zorgbehoevenden willen ook hun privacy behouden en geen last zijn voor anderen.

De mogelijkheden voor zorgwonen worden uitgebreid, inclusief de creatie van ondergeschikte wooneenheden en tijdelijke, verplaatsbare constructies.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar:

Met deze actie werd beoogd om zorgwonen verder te faciliteren als volwaardig alternatief voor residentiële opvang, zodat ouderen en personen met een zorgnood langer in hun vertrouwde woonomgeving kunnen blijven wonen. Concreet werd gemikt op:

- het verlagen van administratieve en stedenbouwkundige drempels voor zorgwonen;
- het verruimen van de toepassingsmogelijkheden van zorgwonen, onder meer buiten het bestaande bouwvolume van de hoofdwoning;
- het versterken van nabije zorg en mantelzorg, met behoud van privacy en zelfstandigheid voor zowel zorgbehoevenden als zorgverleners;

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: geen extra middelen, het betreft aanpassingen in de regelgeving.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: ja, de regelgeving rond zorgwonen werd structureel aangepast, waardoor zorgwonen voortaan niet alleen mogelijk is:

- binnen de bestaande woning,
- maar ook in een bestaand bijgebouw of in een tijdelijke, verplaatsbare constructie in de nabijheid van de hoofdwoning, onder welbepaalde voorwaarden.

De vereenvoudigde meldingsprocedure verlaagt de drempel voor burgers om zorgwonen te organiseren en speelt in op situaties waarin een verbouwing niet haalbaar is of een zorgnood zich acuut voordoet. Het wijzigingsdecreet trad in werking in 2026, wat betekent dat de effectieve impact zich vooral situeert na afloop van het ouderenbeleidsplan 2020-2025.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: voorlopig niet.
Andere opmerkingen: /

Speerpunt 4: We bouwen verder aan een dementievriendelijk Vlaanderen

Actie 44: **We ontwikkelen een nieuw dementieplan**
Info uit het ouderenbeleidsplan: Deze legislatuur wordt het dementieplan 2016 – 2019 geëvalueerd. Op basis van de conclusies van deze evaluatie wordt een nieuw Vlaams Dementieplan ontwikkeld.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: een meerjarenplan uitwerken rond het thema dementie
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: voor de uitrol van het Dementieplan 2021-2025 krijgen de Expertisecentra Dementie en enkele specifieke projecthouders in 2024 ongeveer 4.500.000- euro. Specifiek voor de coördinatie werd een subsidie van 250.000,- euro voorzien.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Er werd een dementieplan opgemaakt zonder Smart-geformuleerde doelstellingen. Hierdoor is het onmogelijk om een kritische evaluatie op te maken.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: er is een nieuw dementieplan gepland voor 2026-2029
Andere opmerkingen: /

Actie 45: **We rollen het project 'Samen Mens' verder uit**
Info uit het ouderenbeleidsplan:

Het referentiekader voor kwaliteit van leven, wonen en zorg voor personen met dementie, dat de vorige legislatuur door het expertisecentrum dementie is ontwikkeld, inspireert thuiszorgvoorzieningen, woonzorgcentra en ziekenhuizen in hun huidige en toekomstige trajecten naar meer persoonsgerichte en afgestemde zorg en ondersteuning. Na een pilootfase met 6 zorgorganisaties wordt het project 'Samen Mens' vanaf april 2021 verder uitgerold. Daarnaast wordt in samenwerking met het expertisecentrum Dementie Vlaanderen een info event georganiseerd naar alle voorzieningen die zich kandidaat hebben gesteld om zo het referentiekader zo breed mogelijk te blijven uitdragen.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: het project werd verder gezet onder de naam "Iedereen Telt". De implementatieprojecten van het persoonsgericht werken concentreren zich in deze editie meer op de thuiszorg
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: 800.000,- euro
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: Omdat het traject nog lopende is kan nog geen evaluatie opgemaakt worden
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: nee
Andere opmerkingen: /

Actie 46: **We realiseren 203 woongelegenheden in Vlaamse woonzorgcentra met bijzondere erkenning voor de zorg en ondersteuning van personen met jongdementie**
Info uit het ouderenbeleidsplan: Er zijn vergunningen afgegeven aan 23 woonzorgcentra voor 203 woongelegenheden speciaal voor personen met jongdementie, verdeeld over de provincies. De toewijzing gebeurt op basis van 1 woongelegenheid per 15.000 personen in de leeftijdsgroep 30-65 jaar per provincie. Sommige

centra hebben de afdelingen al geopend, terwijl anderen later in de legislatuur een aanvraag voor erkenning zullen indienen, met een evaluatie gepland in het voorjaar van 2022.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: een residentiele begeleiding en zorg voor personen met dementie op jonge leeftijd
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: jaarlijks is een budget voorzien. In 2024 bedroeg te subsidie 3.700.000- euro.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: ja, de doelstelling is behaald. Momenteel heeft men een bezetting die nagenoeg gelijk is aan de bezetting van de woonzorgcentra.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur? Commentaar: ja, momenteel verblijven nog te veel personen met dementie boven de 65 in deze bijkomende erkenningen. De regelgeving zal aangepast worden.
Andere opmerkingen: /

Speerpunt 5: Iedere oudere in Vlaanderen moet zich goed kunnen voelen: we strijden gericht tegen eenzaamheid

Actie 47: **We ontwikkelen een eenzaamheidsplan**
Info uit het ouderenbeleidsplan: Eenzaamheid is een groot probleem en heeft een grote impact op het mentaal welzijn. Eenzaamheid doet zich in alle leeftijdsgroepen voor, maar ouderen zijn er om een aantal redenen extra kwetsbaar voor. Om dit te bestrijden maken we beleidsdomeinoverschrijdende afspraken en engagementen die we in een overkoepelend plan opnemen en deze daarna uitvoeren en systematisch monitoren. We focussen hierbij op: • het ontwikkelen en ondersteunen van verscheidene initiatieven om het bewustzijn rond eenzaamheid (bij ouderen) te verhogen; • in samenspraak met de VVSG en het middenveld zullen we een Vlaamse strategie uitwerken om de aanpak van eenzaamheid door de lokale besturen te ondersteunen en de lokale besturen ertoe aan te zetten daar aandacht aan te besteden bij het uitwerken van het meerjarenplan voor de periode 2021-2025. Een onderdeel daarvan is het stimuleren van goede praktijken mbt de zorgzaamheid in buurten en van buurtbewoners, over generaties heen; • en het delen van goede praktijken in het algemeen en m.b.t. intergenerationele samenwerking en projecten in zorgsettings in het bijzonder, wat een belangrijke stap is om waardevolle initiatieven zichtbaar te maken.
Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie? Commentaar: vooral het taboe te doorbreken en de bewustwording rond eenzaamheid te verhogen.
Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren? Commentaar: het plan zelf is budgetneutraal, waardoor daaraan geen budget is gekoppeld. Dit is wel het geval voor alle afzonderlijke acties.
Vraag: zijn de resultaten behaald? *Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?* *Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?* Commentaar: het plan is een overkoepelend voor verschillende acties.
Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar:
Voor de nieuwe legislatuur dient blijvende aandacht gegeven te worden aan de aanpak van eenzaamheid door gerichte acties te ontwikkelen om eenzaamheid tegen te gaan, met specifieke aandacht voor ouderen en jongeren. Daarin dienen duidelijke rollen onderscheiden te worden voor beleidsdomeinen, lokale besturen en stakeholders.

Andere opmerkingen: /

Actie 48: **We investeren in zorgzame buurten**

Info uit het ouderenbeleidsplan:

Mensen willen zelf beslissen over de hulp en ondersteuning die ze krijgen, met een focus op levenskwaliteit en wonen in hun vertrouwde buurt. Zorgzame buurten bevorderen zorgzaam samenleven, ontmoeting en solidariteit, en helpen vereenzaming te voorkomen. De lokale overheid speelt een verbindende rol en er wordt een link gelegd tussen informele hulp en professionele zorg. Professionele zorg in zorgzame buurten zorgt voor betere samenwerking tussen welzijns- en zorgorganisaties en geïntegreerde zorg.

Er worden projectoproepen gelanceerd om minstens 100 zorgzame buurtprojecten te starten in Vlaanderen en Brussel, ondersteund door coaching en kennisuitwisseling gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting.

Daarnaast zal het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin op basis van de ervaringen van de lopende projecten een toolbox uitwerken waarmee nieuwe zorgzame buurtprojecten aan de slag kunnen gaan voor hun zorgzame buurt. Ze zullen ook beleidsaanbevelingen geven betreffende zorgzame buurten. Het Departement WVG zal – samen met de vele stakeholders- de opgedane kennis en inspiratie tijdens de looptijd van de projecten breed verspreiden met het oog op zoveel mogelijk zorgzame buurten tegen het einde van de legislatuur. Tot slot loopt er ook nog een intern traject in de administratie WVG waarbij de regelgeving wordt gescreend op mogelijke hinderpalen én stimulansen die kunnen gegeven worden aan zorgzame buurten met het oog op het realisatie deze legislatuur.

Vraag: welke resultaten werden beoogd met de actie?

Commentaar: Het installeren van zorgzame buurten als bevordering van zorgzaam samenleven, ontmoeting en solidariteit en het voorkomen van vereenzaming. Het creëren van verbinding tussen mensen staat er centraal: een zorgzame buurt is er voor iedereen, en iedereen draagt zijn steentje bij, vertrekkende vanuit ieders krachten en talenten. De projecten dienden bovendien de link te leggen tussen informele en professionele zorg, en in te zetten op samenwerking tussen welzijns- en zorgorganisaties, alsook professionals uit andere domeinen.

Vraag: welke middelen werden ingezet om de actie te realiseren?

Commentaar: Om de actie te realiseren werden financiële middelen (waaronder relancemiddelen) voorzien voor de projecten, een subsidie voor het ondersteunend aanbod onder coördinatie van de Koning Boudewijnstichting, alsook een subsidie aan Steunpunt Welzijn, Voksgezondheid en Gezin in het kader van onderzoek, ontwikkeling van ondersteunend materiaal en het formuleren van beleidsaanbevelingen. Daarnaast werd personeelsinzet voorzien vanuit het Departement Zorg.

Vraag: zijn de resultaten behaald?

Zo ja, hoe is de realisatie gebeurd?

Indien niet, wat is de reden van het niet-halen van de resultaten?

Commentaar: 133 projecten 'zorgzame buurten' gingen aan de slag om van hun buurt een zorgzame buurt te maken na een projectoproep in Vlaanderen en in Brussel, initieel van 1 maart 2022 tot en met 29 februari 2024. Eind 2023 besloot de Vlaamse Regering om een extra, beperkte subsidie toe te kennen aan de initiatiefnemers die dat wensten, om tijdens een extra jaar in te zetten op het verduurzamen van die zorgzame buurt. 129 zorgzame buurten werkten verder aan hun zorgzame buurt van 1 maart 2024 tot en met 28 februari 2025.

Tijdens de eerste 2 projectjaren werden de zorgzame buurtprojecten ondersteund via coaching en vorming, door een tijdelijk consortium van kennis- en onderzoeksinstellingen en middenveldpartners, gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting.

Vraag: worden er vervolgacties voorzien in de komende legislatuur?

Commentaar: Het huidige regeerakkoord stelt dat de huidige Vlaamse Regering verder wil inzetten op geïntegreerde zorg op buurtniveau, waarbij *"iedereen zo lang mogelijk in zijn of haar vertrouwde omgeving kan blijven wonen. En wie zorg nodig heeft, moet op de Vlaamse overheid kunnen rekenen voor een vereenvoudigd en krachtdadig beleid om ondersteuning mogelijk te maken. Nabij als het kan, geconcentreerd als het moet, met telkens de ambitie zo min mogelijk in te grijpen in de eigen levenskeuzes."*

De beleidsnota WVG en armoedebestrijding vult dit aan als volgt: "*Verbinding is daarbij het sleutelwoord. Het hebben van een sociaal netwerk is belangrijk, voor jong en oud, en leidt tot meer welbevinden. Via zorgzame buurten zetten we niet alleen in op informele netwerken, maar ook op de versterking van formele netwerken tussen welzijns- en gezondheidsprofessionals en -organisaties én professionals uit andere domeinen, alsook op de verbinding tussen beide netwerken, gericht op geïntegreerde zorg in de buurt en uiteindelijk, op een betere levenskwaliteit van mensen. Zorgzame buurten zijn er voor iedereen. We hebben daarbij in het bijzonder aandacht voor mensen met een kwetsbaarheid en voor het realiseren*

van de sociale grondrechten van mensen. We zien ook de lokale dienstencentra als volwaardige en centrale partner van de buurtgerichte zorg. We werken hiervoor samen met de minister bevoegd voor Samenleven."

Vervolg:

We schrijven het verhaal verder vanuit de omslag naar geïntegreerde zorg en ondersteuning die we binnen de zorgsector maken: we evolueren naar zorg op maat waarbij de mens en zijn context centraal staat. Met zorgzame buurten werd hierrond een voortraject gelopen; met de impact en beleidsaanbevelingen die daaruit naar boven kwamen gaan we verder aan de slag en zullen deze inzichten, ervaringen en succesvolle praktijkvoorbeelden verder verduurzaamd worden in buurtgerichte zorg als onderdeel van geïntegreerde zorg en ondersteuning.

De focus op geïntegreerde zorg en ondersteuning en Zorgzame Buurten werd bovendien opgenomen in de omzendbrief lokaal sociaal beleid.

Andere opmerkingen: /